

SNEŽNIŠKI RAZGLEDI

GLASILO TURISTIČNEGA DRUŠTVA ILIRSKA BISTRICA

LETO I ● STEVILKA 6, 7 in 8

AVGUST 1967

CENA 1,5 N DIN

Turistične perspektive v prihodnjih letih

Nas bo hitra cesta prehitela?

POSEBNO VPRAŠANJE BODOČEGA RAZVOJA TURIZMA NA ILIRSKOBISTRISKEM OBMOČJU JE HITRO IN PAMETNO UKREPANJE. KAJ MORAMO STORITI, DA NE BOMO OSTALI NA ROBU TURISTIČNEGA DOGAJANJA, ZAKAJ NESPORNO JE, DA POSTAJA TURIZEM TUDI V NAŠI OBČINI GLAVNA IN NOSILNA GOSPODARSKA DEJAVNOST. KLJUB TAKŠNIM IN DRUGAČNIM DEJSTVOM PA PRENEKATERI SE ZMERAJ Z NEZAUPANJEM GLEDAJO NA TURIZEM TER STORE ZA NJEGOV RAZVOJ MALO ALI NIČ.

KAJ SE BO ZGODILO Z NAŠIM TURIZMOM V PRIHODNJIH LETIH, KO BO (SLEJ ALI PREJ JE TO NUJNO) MIMO ILIRSKO BISTRICE STEKLA NOVA HITRA CESTA? IMAMO ODLIČEN GORSKI ZRAK, DO MORJA SAMO KORAK, ODLIČNA SMUČIŠČA... DA NE GOVORIMO O PRIPRAVLJENI ŠTUDIJI TURISTIČNEGA RAZVOJA NAŠEGA OBMOČJA ZA PERSPEKTIVNO OBDOBJE 15 LET. ČAKAMO SAMO SE AKCIJE IN INVESTITORJEV.

Petnajstletni plan turističnega razvoja občine predvideva 2 milijardi S din investicij v turizmu. Popolno realizacijo tega plana je sicer težko pričakovati, toda zginiti bi se vendarle morali. Gre za dva hotela na Sviščakih, motel v Jelšanah in v Bistrici, na Snežniku... Kdo bo začel? Razgovori z General turistom, Emono, Sapom so propadli. Vsi so bili zainteresirani, toda vse se je podrlo pri denarju. Če ne bo investicijskih vlaganj, ne bo bistvenega napredka.

V naslednjih letih bomo morali na vse to resno misliti in tudi kaj storiti, če ne, nas bo čas prehitel. To velja v veliki meri za gospodarstvenike. Ljudje po naši občini že iščejo delo — in zmeraj več jih bo. V tujini imamo že nekaj tisoč ljudi (Avstralija, Kanada, Svica, Francija, Italija, Nemčija, Avstrija). Občina šteje danes okrog 18.000 ljudi. Okrog 300 ljudi križem rok čaka zaposlitve. Vsak čas jih bo še več. V turizmu in dejavnostih okrog njega je še tisoč možnosti, ki se nam ponujajo. Samo zagrabititi jih moramo. Rabimo mehanike, taksi, dobre gostince, itd.

In ko bo zgrajena hitra cesta, pa četudi nas bo z njo povezovala

»štiriperesna deteljica«, nam bo 50 % turistov odteklo mimo, če si ne bomo poprej ustvarili solidne turistične osnove in tradicije. Misliiti moramo na stacionarni turizem. Imamo odlične pogoje. Pogledajte Sviščake; Smučarski tereni, lov, krasen gorski zrak... Vse še skoraj povsem divjina, neizkoriščeno. Naši ljudje odhajajo v tujino, doma pa je možnosti in dela čez glavo. Dovolj za vse — preveč.

Zakaj ne bi pozimi organizirali tečaj tujih jezikov za gostinske in turistične delavce — za zasebnike. Mesec dni učenja ne bi nikomur škodovalo, da se nauči vsaj najnujnejših pogovornih fraz angleščine, nemščine, francoščine... Zgolj in samo znanje itali-

janščine že zdaleka ni dovolj, kot vidimo.

Domov prihajajo »Amerikanci« iz Kanade, iz Avstralije, iz Francije in Italije, pa iz Nemčije in Svice. Pomalem presenečeni so, posebno tisti, ki so najmanj deset ali več let v tujini. Da, marsikaj se je spremenilo, se obrnilo na bolje, toda vseeno smo še prepočasni in premalo odločni. Največkrat se izgublamo v drobnih osebnih sporih, mislimo vsak nase, na skupno korist — na intenzivnejši turistični razmah pa pozabljamo, češ, saj ni denarja.

Gospodarska reforma je prinesla nov veter. Nihče več naj ne bi brez glave investiral in si po-

(Nad. na 2. strani)

Čehi. Divji taborniki ob cesti

V TEJ STEVILKI OBJAVLJAMO:

● Str. 1: Turistične perspektive v prihodnjih letih

● Str. 3: Naše poletne zdrahe

● Str. 6: Druga bencinska črpalka v občini

● Str. 8: Snežnik so okupirali smučarji

● Str. 10: »Ko bi doma tako delali«

● Str. 11: Spor zaradi vode

● Str. 14: Za lepšo podobo naših naselij

● Str. 16: Četrt ure v turističnem biroju

Na ovinku. Ilirska Bistrica v poletni sezoni

(Nad. s 1. strani)

stavljaj takšne ali drugačne spomenike, ki so nas veljali težke milijone. Toda pametne in pretehtane gospodarske investicije so potrebne in nujne, da bomo našo najmočnejšo gospodarsko panogo, ki ji pravimo turizem, zares postavili na noge. Da se bo ta naš turizem izvil iz plenic in shodil tako, kot se spodobi — če mi slimo zares.

Vsako leto prihaja iz šol množica mladih, na drugi strani pa odrasla mladina, željna zaposlitve in dobrega zaslužka. Dobro vemo, da so mladi polni življenjske energije in volje do dela. Zakaj jim torej ne bi nudili zaposlitve v široko razvejani turistični dejavnosti, v kar nas sili že sama geografska lega naše občine. Torej, dobro načrtani plan turističnega razvoja naše občine bi morali še enkrat temeljito pretehtati in poskrbeti, da ga v zastavljenem času, če ne morda še prej, z vsemi močmi skušamo tudi uresničiti. Zakaj zdaj je še čas, je pravi čas, da se zavemo in s skupnimi močmi postavimo na noge našo turistično industrijo, da ne bo ostala nedonošenček, da nas ne bo prehitel čas ter nas ob novi hitri cesti pozabil — pustil ob strani.

Potek turistične sezone na ilirskobistriškem

Prvo polletje je za nami. Čeprav ni toliko zanimivo za turistični promet kot druga polovica leta, kamor spada glavna turistična sezona, je kljub temu pomembno pogledati rezultate turističnega prometa ter jih primerjati z lanskimi, z rezultati turizma v okviru cele države in nazadnje še z napovedmi o letošnji uspešni turistični sezoni v znaku mednarodnega leta turizma. Polletni rezultati so gotovo tudi del osnove za prognozo turističnega prometa do konca letošnjega leta.

Znano je, da je letos nastopilo več činiteljev, ki so poslabšali pogoje za večji turistični promet ne samo pri nas, temveč v vsej Evropi. To so činitelji gospodarskega in političnega značaja (gospodarske motnje v Evropi, zlasti v Angliji, Zahodni Nemčiji in Švedski, politične spremembe v Grčiji in vojna na Bližnjem vzhodu). To vse je vplivalo na manjši dotok tujih turistov v Jugoslavijo, kot pa smo predvidevali. Poleg tega je na turistični promet negativno vplivala nepopravljiva jugoslovanska turistična politika, ki se kaže v šibki splošni in komercialni turistični propagandi, nadaljnjem zviševanju hotelskih cen za povprečno 12 %, ponekod celo do 20 % in slično.

Do konca maja je Jugoslavija zabeležila skupni turistični promet za 4 % pod lansko ravniyo, kar verjetno velja tudi do konca zabeležen močan padec domačeg junija. V strukturi prometa je kar verjetno velja tudi do konca ga turizma, za več kot 15 %, in porast inozemskega turističnega prometa za 18 %. Če ne bi prišlo do zaostritve zunanepolitične situacije, bi potekal inozemski turistični promet v Jugoslaviji znatno ugodneje.

Za močan padec domačega turističnega prometa je iskati vzroke v samih ekonomskih spremembah po reformi in pa tudi v

spremenjeni miselnosti in turističnem povpraševanju jugoslovanskih državljanov. V zvezi s tem je treba omeniti zmanjševanje števila zaposlenih, ki prejemajo regres za letni oddih, ukinitvevoznih olajšav K-15, porast cen storitev v počitniških domovih, ki se približujejo ekonomskim cenam, vse bolj naraščajoči izletniški turizem, ki zamenjuje stacionarnega in ki ga ni mogoče evidentirati in slično.

Vsi navedeni objektivni in subjektivni činitelji, ki so vplivali na splošno zmanjšanje turističnega povpraševanja in prometa v državi, so prisotni tudi pri oceni poteka turistične sezone v naši občini, kjer pa je poleg teh delovala na relativno slab rezultat še kopica drugih vplivov subjektivnega značaja. Kako poteka turistična sezona na ilirskobistriškem? Da ne bo preveč razmetanih števk in procentov, si pogledjmo realizacijo turističnega prometa v prvem polletju 1967 in 1966 v naslednji tabeli:

	Število gostov			Število nočitev		
	1966	1967	Ind.	1966	1967	Ind.
Skupaj	2422	2291	94,5	3224	3959	122,7
Domači	1170	1088	92,9	1824	2632	144,2
Tuji	1252	1203	96,0	1400	1327	94,7

Čeprav je skupno število nočitev glede na leto 1966 poraslo za 22,7 % in to na račun domačih gostov, ne moremo biti zadovoljni, ko ugotavljamo, da je število gostov (domačih in tujih) padlo za 5,5 %. Večje število nočitev domačih gostov za 44,2 % nima turističnega obeležja, ker je rezultat bivanja dveh skupin poslovnih ljudi, ki so se v mesecu aprilu po službeni potrebi delj časa zadrževali v Bistrici in nočili v glavnem pri zasebnikih.

Ker je nedvomno zanimiv tudi podatek o nočitvah v hotelu in zasebnih sobah, si pogledjmo še naslednjo tabelo:

Število nočitev	Družbeni sektor			Zasebni sektor		
	1966	1967	Ind.	1966	1967	Ind.
Skupaj	2502	2752	109,9	722	1207	167,1
Domači	1610	1872	116,3	217	760	355,1
Tuji	892	880	98,6	508	447	87,9

Če izločimo vpliv omenjenih nočitev poslovnih skupin, ugotovimo, da je pravi turistični promet v občini v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z istim obdobjem lani upadel. Dinamika števila domačih gostov je bila normalna, medtem ko je bilo zelo ob-

četno nihanje števila tujih gostov po mesecih. V prvih treh mesecih je zabeležen močan porast števila tujih gostov (za 92 %), medtem ko je v mesecu aprilu in maju znaten izpad tujega turističnega prometa, ki se je v juniju začel zopet popravljati.

Doseženi turistični promet (število nočitev) v prvem polletju 1966 je predstavljal 26 % od doseženega prometa v celem letu. Če na osnovi tega ocenimo razvoj turističnega prometa do konca letošnjega leta, bi v dobrem slučaju realizirali skupno 15.223 nočitev, kar je glede na dober za-

četek glavne turistične sezone (julij, avgust) realno pričakovati.

Ker je upadanje števila domačih turistov zabeleženo povsod in je bolj znan pojav, se tu ne bi zadrževali. Bolj zaskrbljujoč je podatek o padcu tujega turističnega prometa v naši občini, ko ga primerjamo s porastom inozemskega turizma v vsej državi (18 %) in ko ga primerjamo z leti nazaj. V obdobju od leta 1961 do 1966 je namreč inozemski turistični promet v naši občini skokovito naraščal, povprečno letno za 43 %, in v letu 1966 dosegel polovico skupnega turističnega prometa.

(Nad. na 3. strani)

Naše poletne zdrahe

Planinski dom na Sviščakih za zaprtimi vrati

Ilirska Bistrica, avgusta. Slavnostna otvoritev planinskega doma na Sviščakih, ki ga je zgradilo domače planinsko društvo s požrtvovalno pomočjo svojega predsednika profesorja Draga Karolina, je bila napovedana za 22. julij, dan vstaje slovenskega ljudstva. Do te otvoritve pa spričo takšnih in drugačnih vzrokov ni prišlo. Čeprav je dom pod streho, je uradno odprt samo ob sobotah, praznikih in ob nedeljah. Včasih pa tudi čez teden, toda ne za vsakogar! Da bi si nalili čistega vina, oziroma da bi zvedeli za vzroke, zakaj ni prišlo do otvoritve in da je dom še zdaj sredi sezone čez teden praktično zaprt, smo med drugim povprašali tudi predsednika občinske skupščine, predsednika planinskega društva in nekaj domačinov.

Predsednik občinske skupščine Ilirska Bistrica VITOMIR DEKLEVA:

»Res je, da je profesor Karolin zastavil vse svoje sile, da je dom na Sviščakih končno pod streho. Saj veste, za malo denarja je zmeraj bolj malo muzike! Dovoljenje za obratovanje doma ob sobotah in nedeljah imajo, so pa menda še nekatere pomanjkljivosti. Med občani je seveda močna kritika, ker dom ni bil odprt za široko javnost v napovedanem dnevu — 22. juliju. Ljudje se zato upravičeno razburjajo. Otvoritev je propadla, kakor pravijo, češ da dom še ni dokončno opremljen. Zdaj iščejo zakonski par, dva človeka, ki bi prevzela oskrbništvu. Čakamo, kaj bodo rekli planinci. To je pač njihova stvar, zato je prav, da počakamo na njihovo odločitev. Brez dvoma pa je škoda, da je novi planinski dom sredi turistične sezone čez teden zaprt.«

Predsednik planinskega društva Ilirska Bistrica, prof. DRAGO KAROLIN:

»Naš dom na Sviščakih je odprt ob sobotah, nedeljah in praznikih. Ob drugih dnevih pa samo po naročilih preko planinskega

društva v Ilirski Bistrici. Na razpolago imamo 19 postelj in 3 pomožna ležišča. Dom smo začeli graditi 1963. leta s pomočjo dotacij. Nikdar nismo dobili več kot 300.000 S din, hkrati, le letos 1.300.000 S din. Zavarovalnica v Postojni je objekt ocenila na vrednost 21 milijonov, medtem ko dejanski stroški niso presegali 6 milijonov S din, vse ostalo smo naredili planinci sami s prostovoljnimi delom. V domu je na tisoče in tisoče brezplačnih delov-

nih ur, da o požrtvovalnosti sploh ne govorim.

»Toda zakaj imate čez teden dom zaprt?«

»Notranjost še ni povsem urejena. Sanitarije, požarna varnost, zato dom ni sposoben za redno obratovanje. Manjka recimo tudi umivalnica. V stranišču še ni naprav za izplakovanje.

(Nad. na 4. str.)

Planinski dom za zaprtimi vrati na Sviščakih

(Nad. z 2. strani)

Kaj se je v letošnjem letu pravzaprav zgodilo?

Najbolj enostaven odgovor bi bil, da se tudi turisti na poti k Jadrano ali pa na poti domov ne zaustavljajo pri nas v toliki meri kot pretekla leta (predvsem zahodni Nemci, Avstrijci in Italijani). Poleg objektivnih težav je potrebno iskati vzroke za padec tujega turističnega prometa v večjih in drobnih problemih, ki jih še vse do danes nismo uspeli rešiti. Smo tudi pod vplivom do sedaj splošno zgrešene politike našega turističnega gospodarstva, ki hoče za malo dela veliko iztržiti. Tako seveda ne gre.

Začnimo pri premalo obsežni turistični propagandi vseh oblik, ki je sploh osnova za uspešen turistični razvoj. V te namene pa žal vedno zmanjka denarja pri vseh tistih, ki imajo neposredno korist od turizma. Letos je Turistično društvo le uspelo zbrati potrebna sredstva za izdajo turističnega prospekta. Večji del teh sredstev sta prispevali trgovsko

podjetje »Ilirija« in gostinsko podjetje »Soča«. Po vsej logiki bi morali turistični prospekt delno financirati tudi zasebni gostinci, vendar se to ni zgodilo.

Nadalje je vredno omeniti nepovezanost, premalo razumevanja in sodelovanja med vsemi neposrednimi nosilci turističnega gospodarstva v občini (gostinstvo, trgovina, Turistično društvo, Planinstvo društvo in še nekateri). Med njimi je potrebna enotna politika na tem področju in enoten program.

Najbolj neposreden vpliv na slabši turistični promet pa imajo relativno visoke cene gostinskih storitev, kvaliteta postrežbe in problem sporazumevanja s tujimi gosti, ki ne znajo našega jezika. Cene gostinskih storitev v družbenem sektorju so letos porasle nad jugoslovansko povprečje, kar je vplivalo na zmanjšanje prodanih količin vseh vrst pijač, razen sadnih in vira sokov. Končno je le potrebno spregledati, da z navijanjem cen gostinstvo v našem kraju ne bo nikoli uspelo, ker si ne bo ustvarilo stalnih po-

trošnikov oz. zanesljivega trga. Bistrica bo privabila tranzitnega gosta le tedaj, če mu bo lahko nudila kvalitetno postrežbo po nižji ceni, kot v večjih turističnih krajih.

Med zaviralne činitelje uspešnega turizma na našem območju je treba uvrstiti tudi vrsto problemov komunalne ureditve, zlasti, slabo stanje cest in parkirnih prostorov, umazanijo reke Bistrice, ki se zlasti razkazuje pred hotelom »Zmaga« in še nekatere. Dobro besedo pa je treba reči za novoustanovljeno Hortikulturno društvo, ki si res prizadeva, da naš park in zelenice lepo izgledajo in ki je pristopilo tudi k vzdrževanju in urejanju bazena, kjer se že opažajo obiski turistov.

Prvi in močan vtis na turiste napravi vsekakor obnašanje prebivalcev mesta, ki izraža nivo naše kulture. Vsekakor so bistriški razgrajajoči odigrali pri tem negativno vlogo, ker jim pač nihče (tudi za to poklicani) ne more »stopiti na rep«.

Kot posebno negativen činitelj za uspešnejši razvoj turističnega

prometa v naši občini (in tudi drugod) je »šverc« s privatnimi ležišči. Nekateri zasebniki dobesedno »lovijo« goste in s tem odjedajo zaslužek tistim, ki so precej vložili v opremo sob za turiste, pa so te večji del prazne. Skrajni čas je, da se taki neprijavljivi imetniki turističnih sob odločno onemogočijo. Zato je potrebno večje angažiranje inšpekcijske službe ob sodelovanju organov občine in vseh občanov, ki za take pojave vedo.

Končno je tudi čas, da pričnemo resno misliti o turističnem urejanju Sviščakov, ki bi bila nedvomno zelo zanimiva in donosna turistična postojanka. Obstoječe kapacitete v kočah bi bilo treba dati na razpolago že v tej turistični sezoni.

In še najbolj potrebno je imeti iniciativo. Ne smemo biti preveč zadovoljni s tistim, kar imamo, ker potem ne vidimo in ne iščemo novih možnosti. Glavna turistična sezona je že v teku, vendar je še vedno čas, da uredimo nekatere drobne probleme, ki okvirajo večji promet.

(Nad. s 3. strani)

»In zakaj ste porabili letošnje dotacijo v višini milijon tristo tisoč dinarjev?«

»Kupili 64 rjuh, več odej, blazine, preproge, uredili pod in napeljali vodovod v kuhinjo...«

Vikendj na Sviščakih

»Se vam ne zdi, da je dom vendarle po nepotrebnem neizkoriščen?«

»To so tudi pripombe laikov, ki so navajeni, da za njimi vedno nekdo poravnava dolgove. Planinsko društvo bo plačalo kazen, če ne bo vse v redu. Poglejte, »Lesonit« je imel svoj dom odihna na Sviščakih in 2 kuharici v njem. Takoj po reformi se je odpovedal domu. Dal ga je v roke privatniku, čeprav je daleč najmočnejše podjetje v občini. Torej se mu ni izplačal. Nam se je ponujala neka ženska za upravnico planinskega doma. Najprej se je zanimala, koliko ji bomo kaj plačali! Takole sem ji rekel: »Tisoče ur smo naredili brezplačno, naši fantje nosijo hrano, pijačo in drva na vrh Snežnika — vse zastonj, da bi nekaj zaslužili, da bi si nekaj prislužili... Od leta 1958 sem tudi sam delal vse zastonj. Pa ti pride neka ženska in najprej vpraša za dobro plačilo. Najprej vpraša za plačo, šele potem za delo! Odslovil sem jo. Kako naj si privoščimo, da bo kočica v deficitu, da propade? Mi bomo naš dom odprli, ko bodo za to pogoji, da ne bo deficita.«

»In kdaj pričakujete, da se bo to zgodilo?«

»Saj je odprta kočica nasproti, tista Lesonitova, ki jo je prevzel privatnik. Mi si ne moremo privoščiti, da bi imeli na hrani moža in ženo, pa še vsakemu naj bi dali po 50 tisočakov na mesec. Kako bomo izhajali s tistimi ubogimi dohodki čez teden? Vse višinske postojanke v Sloveniji imajo zgubo. Tega ni mogoče rešiti.«

»Zakaj ste potem sploh zgradili planinski dom na Sviščakih?«

»Pred vojno je bil oskrbnik kočice bolj skromen, sicer pa bo pri-

hodnji teden kočica tudi čez teden do konca zasedena. Pride 19 Tržačanov. Na hrano bodo hodili ven ali pa si bodo samj kuhali tam nasproti... V našem domu mora biti vse po predpisih, tako kot to zahteva, predpisuje Planinska zveza Slovenije.

»Omenil sem že nepopolno urejenost doma, sanitarije, požarne naprave... Tudi takale proslava ni kar tako! Takole so mi rekli: »Povabiti morate predsednika, pa sekretarja, pa spet predsednika in direktorja, pa drugega direktorja in sekretarja, sicer bo za-

ne morem dopustiti! In zmagal bom. Hočejo, da bi naredili deficit, potem pa hop, bi nam vzeli naš dom. To se ne bo zgodilo. Zemljišče je last Planinske zveze Slovenije. Ključke doma bom izročil dr. Mihi Potočniku, pa naj on varuje delo in vloženi trud nas planincev. Če kdo od bistriških fičkov misli, da bo v planinskem domu kvartal in popival ter razgrajal, se krepko moti. Mi imamo pravila PZS. Naj kar drugod teče vino po tleh!

Ko je bil naš dom napol zgrajen, se ni nihče vlekel zanj, zdaj pa bi ga vsi radi pobasali v svojo malho«, je razburjeno končal prof. Drago Karolin.

Kdo ima prav? Tisti, ki se jeze, da je planinski dom zaprt za široko javnost čez teden, da je neizkoriščen, ali tisti, ki so ga zgradili z družbeno pomočjo in ga zdaj ljubosumno varujejo?

Vsak ima po svoje prav, pa tudi nihče. Neizpodbitna pa je resnica, da je takšnega doma, kot so ga na Sviščakih zgradili ilirskobistriški planinci, zares škoda, da ima zdaj sredi sezone priprta vrata. Še posebej zato, ker do njega pripelje razmeroma dobra cesta. In prav bi bilo, da se družbena sredstva, ki so bila z mnogimi samoodpovedmi in požrtvovalnostjo planincev vložena v ta dom, začno čim prej obračati in vračati. Vedeti je namreč treba, da planinski dom na Sviščakih ni privatna last izbranih planincev, ki so ga zgradili. Tudi drugi planinski domovi po Sloveniji so široko odprti za vse — za neplanince in planince, zakaj Planinska društva so družbene organizacije, ki se ne zapirajo za planince svojih članskih izkaznic.

Torej z malo dobre volje in razumevanja bodo ilirskobistriški planinci ohranili svoj prav — red in disciplino v domu — množica turistov pa bo našla v njihovem domu vsak čas prijetno zatočišče. Če pa bi se katerikoli planinec hotel izogniti motoriziranim obiskovalcem planinskih postojank, potem naj jih nikar ne gradi več ob cestah, po katerih se do postojank lahko pripeljejo avtomobili!

»Ste z nakupi za odeje in preproge itd. porabili vso letošnje dotacijo — ves denar?«

»Nikakor ne. V blagajni imamo še pol milijona S din. Če nimate ničesar na žiro računu, vam nihče noče ničesar narediti! Tako se kaj hitro lahko znajdete pred gospodarskim sodiščem. 70.000 S din nas na leto stane samo zavarovanje doma.«

»Kaj je bil torej bistveni vzrok, da niste doma slavnostno odprli 22. julija ob dnevu vstaje — kot je bilo napovedano?«

mera. Vsak bo seveda pripeljal s seboj še ženo... V manj kot petih minutah razmišljanja se jih je nabralo petdeset. Gostom je treba nekaj nuditi, treba jih je dostojno sprejeti... to pa velja denarja, lepe denarje. Kje naj jih vzamemo? Najprej naj prosjaciimo za denar, potem pa slavnostna pojedina! Ljudje so se navadili, da se na otvoritvah zastonj je ter pije. Postalj so po osvoboditvi razvajeni. Podjetja so nas na Sviščakih obkrožila z vikendj. Mnogi bi k nam v naš planinski dom radi hodili le popivat. Proti temu se borim. Tega nočem in

Odprto gostišče na Sviščakih — brez ležišč

Prometna varnost in gostilniški razgrajači

Dve vprašanji komandirju postaje Ilirska Bistrica IVU SKRTU

Dve važni cestni arteriji potekata skozi našo občino. Skozi Ilirsko Bistrico vodi najbližja pot iz Srednje Evrope v Reški zaliv, skozi Podgrad pa najbližja cestna zveza med Tržaškim in Reškim zalivom. Zato ni čuda, da je komandir postaje milice v Ilirski Bistrici, Ivo Skrt, dejal, da je najvažnejša naloga miličnikov v Ilirski Bistrici, pa tudi v Podgradu, bedeti nad varnostjo prometa.

Po reorganizaciji organov javne varnosti je postaja milice v Ilirski Bistrici matična postaja, nekdanja postaja milice v Podgradu, pa sedaj spada k bistriški postaji milice. Tako je komandir Skrt lahko govoril tako o delu matične postaje v Ilirski Bistrici, kakor tudi o delu ekspoziture v Podgradu.

«Je na vašem območju mnogo prometnih nesreč?»

«Lani jih je bilo okrog sto. Menim, da tudi letos število ne bo kdo kako višje. Doslej je bilo namreč 70 prometnih nesreč. Ti številki pa veljata za Ilirsko Bistrico, oziroma za naš del ceste med Postojno in Reko. Približno prav toliko nesreč pa je tudi na našem odseku ceste med Reko in Trstom.»

«Kakšen delež imajo v teh prometnih nesrečah naši občani?»

«Nasploh smo z vzgojenostjo naših občanov v prometu lahko zadovoljni. V nesezonskih mesecih so v 60 odstotkih udeleženi v prometnih nesrečah naši državljani, ki ne prebivajo v naši občini, v 20 odstotkih tuji in le v 20 odstotkih domačini. V sezonskih mesecih pa je razmerje še ugodnejše. Takrat so tuji državljani v polovici primerov krivi prometnih nesreč. Od druge polovice, ki jih zakrivajo naši državljani, pa gre le četrtina prometnih nesreč na račun Bistričanov.»

«In kje so po vašem mnenju poglobitvi vzroki za prometne nesreče v občini Ilirska Bistrica?»

«Precej je objektivnih razlogov», je odgovoril komandir Skrt, «predvsem slabe ceste, vendar gre v večini primerov za neprimerno hitrost z ozirom na stanje ceste. Naše asfaltne ceste so prave drsnice, kadar pada dež. Tujci pa tega ne vedo. In tako je nesreča tu. Zato tudi toliko nesreč, pri katerih so udeleženi tuji. Prav isto, kar velja za tujce na

cesti skozi Ilirsko Bistrico, velja za tovornjake na cesti skozi Podgrad.»

«In kaj ste storili, da bi zmanjšali število nesreč?»

«Vse kar je v naši moči! Poleti je večina miličnikov zaposlena pri urejanju, usmerjanju in nadzorovanju prometa. Sicer pa moram pripomniti, da naši občani disciplinirano upoštevajo prehode za pešce. Vsako jesen vlaga in slabo vreme barvo na prehodih pobere, toda takrat usahne promet in prehodi pravzaprav niso več potrebni. Spomladi, ko prehode na novo popleskajo, pa se je treba spet navaditi nanje.»

«V razgovoru z občani sem več-

krat slišal pipombe, da miličniki v Ilirski Bistrici ne posredujejo vedno, kadar gre za gostilniške pretepe ali razgrajanje?»

«Te ne drži», je odgovoril Ivo Skrt, «res pa je, da ne moremo biti povsod ob istem času, saj v Ilirski Bistrici na 14. mestih točijo alkoholne pijače. Vseeno pa trdim, da ne posredujemo le takrat, kadar gre za blažje primere.»

«Čemu torej neutemeljene pritožbe?»

«Bržkone so jih skovali gostilničarji. Gostje pri njih dobijo pijačo, dokler se ne opijejo, potem začno razgrajati in miličnik naj bi razgrajača odstranil. Menim,

da bi gostilničarji morali sami bolj skrbeti, da se njihovi gostje ne bodo opijali preko mere. Če pa jim gre le za to, da bi od gostov iztisnili čim več denarja, potem pa naj se še potrudijo in razgrajače sami ukrotijo.»

«Dajete gostilničarje, ki vinjenim strežejo z alkoholnimi pijačami, sodnikom za prekrške?»

«Za zdaj je takih prijav bolj malo, toda če se bo razgrajstvo razpaslo, bomo pristopili tudi k tem meram. To bo najbrže zaleglo. Sicer pa zasebni gostilničarji znajo bolj skrbeti za red v svojih lokalih, kot natakariji v gostiščih družbenega sektorja.»

Izredni posvet lovske družine Trnovo

Dne 11. junija t. l. je imela lovska družina Trnovo izredni lovski posvet, ki so se ga polnoštevilno udeležili člani lovske družine in ki so mu prisostvovali tudi predstavnik skupščine občine Ilirska Bistrica in Lovske zveze iz Postojne.

Glavni namen izrednega posveta je bil pospešiti gradnjo novega lovskega doma, ki ga je začela lovska družina graditi že leta 1965.

Lovska družina Trnovo si je pred dvema letoma zadala nalogo, da bo zgradila nekaj kilometrov od prijazne vasi Koritnice, ob cesti »Mikula«, lovski dom. Člani lovske družine so se zavezali, da bodo s prostovoljnim delom, kakor so: izkop temeljev za lovski dom, izkop za vodnjak, priprava kamena in peska, posek lesa, nakladanje in razkladanje materiala za gradnjo doma in druga podobna dela, pomagali pri gradnji doma. Vsak član LD se je zavezal, da bo opravil določeno število prostovoljnih delovnih ur, v kolikor pa dela ne bo opravil, bo plačal vrednost dela.

Do konca maja letošnjega leta znaša vrednost darovanega materiala in drugih uslug N din 9.405, izvršenih pa je bilo 5200 delovnih ur, kar zopet predstavlja vrednost N din 26.000, to je skupaj N din 35.405. Planirano je bilo, da bo lovski dom izročen svojemu namenu že prve dni junija; ker pa se niso vsi člani odzvali prostovoljnemu delu in izpolnili svojih obveznosti, je bilo treba otvoritev preložiti do konca meseca julija tega leta.

Razlog, da je bil sklican izredni posvet članov LD, je vsekakor utemeljen. Na posvetu je bilo apelirano na vse člane, ki zaradi malomarnosti niso še izpolnili svoje obveznosti v zvezi z gradnjo novega lovskega doma, poravnave letne članarine itd., da to storijo brez odlašanja, ker bo v nasprot-

nem primeru treba proti njim podvzeti učinkovite ukrepe.

Posvet bo nedvomno prispeval k utrditvi lovske discipline in posnemanju lepih tradicij slovenskega lovstva. Na posvetu so bile iskreno izmenjane misli in obravnavani pereči problemi. Iskali so pota za premostitev obstoječih težav, kar je prav gotovo v veliko korist lovske dejavnosti, pospeševanju pravilne miselnosti in dvigu lovske etike.

Sprejem krvodajalcev

Gostišče na Sviščakih brez ležišč

Pripoveduje Jože Znidaršič

V najem sem vzel Lesonitovo kočjo na Sviščakih. Bila je zapuščenca in precej zanemarjena. Upokojenec sem, pa sem moral nekaj delati. Doma sem sicer iz Lokev, zato sem Kraševac, toda tu živim zdaj že 29 let. Zadnjikrat sem bil na Sviščakih med vojsko. Prišli smo partizani in se utaborili v stari italijanski planinski in vojaški postojanki, ki so jo pozneje Nemci porušili. Prišel sem s svojim bataljonom, pa Stane Koman, današnji direktor

Dinosa je bil zraven», so ga zanesli spomini. »120 ljudi nas je bilo. Bili smo sestradani, potem pa smo nekje staknili lepega voila...»

No, in zdaj po tolikih letih sem se vrnil na Sviščake. Kar dober promet imamo, včasih še preveč, pa kaj, ko je planinski dom nasproti zaprt. Vanj smejo le priviligiranci. Zares škoda, ko je tako lepo urejen. Meni ne bi delal konkurence. Zdaj prihajajo že redni gostje. Profesor ne da postelj v domu, zato hodijo gostje k meni — zaman. Imam 10 % niž-

je cene kot so v Bistrici. Gostom nudim vse: toplo hrano in raznovrstne pijače.

NE MOREMO SPREJETI GOSTOV

Gostje se pritožujejo nad slabo cesto, ki pelje naprej proti Snežniku. Ob nedeljah pride tudi 80 turistov tod mimo, včasih jih nimamo kam dati. Tod naokrog je še 5 vikendov raznih podjetij: Lesonit, Topol, TOK, Ilirija, Transport, pa še trije privatni so, trije pa so še v gradnji.

Zadnjikrat je skupina tržaških planincev slavila rojstni dan svojega prijatelja. Zeleli so praznovati v planinskem domu, pa jih je profesor zavrnil. Prišli so k nam. Komaj so se zgnatli v naši jedilnici. Stalno prihajajo prošnje iz Italije, ljudje bi radi preživeli počitnice pri nas, pa jih moramo zavračati, ker nimamo ležišč. Ne upamo si prositi planinskega društva, da bi nam odstopilo nekaj sob za naše goste... Prejšnjo nedeljo smo morali na hitro roko pripraviti 80 kosil za najjavljene goste iz Ljubljane...

Sprejem krvodajalcev — 1967

Predsednik obč. skupščine prejema zlato značko

Kot vsako leto, smo tudi letos pozdravili naše krvodajalce in jim priredili sprejem, na katerem je bilo odlikovanih 20 krvodajalcev z zlato in 75 s srebrno značko.

Z našimi krvodajalci in z rezultati našega krvodajalstva smo lako zadovoljni, vendar bodo morale biti nove akcije, na katere se pripravljamo, še bolj uspešne.

Kaj danes pomeni kri za bolnega človeka, menimo, da ni potrebno govoriti, kajti dobro vemo, da je edina tovarna krvi — zdrav človek. Darovanje krvi sočloveku je velika in humana naloga in je ena temeljnih nalog organizacije Rdečega križa.

Rdeči križ, kot najširša nacionalna humanitarna organizacija,

je izvajalec in organizator krvodajalske akcije in jo že vrsto let opravlja s pomočjo družbeno-političnih in delovnih organizacij ter posameznikov, zato si v bodoče želimo še več takšnega sodelovanja.

Naši delavci, kmetje, uslužbenci in gospodinjice so vedno in ob vsaki priliki pripravljeni pomagati s svojo krvjo, saj so to pokazali že v nešteti primerih.

Lahko smo ponosni, da imamo v naši občini relativno veliko število krvodajalcev. Do sedaj je bilo registriranih 1308 krvodajalcev, od tega 520 žensk in 808 moških.

Socialna struktura naših krvodajalcev pa je sledeča:

Gospodinjice	128
Zdravstveni delavci	2
Kmetje	25
Delavci	763
Uslužbenci	270
Upokojenci	53
Prosvetni delavci	25
Ostali	42

SKUPAJ 1308

Od vseh je darovalo enkrat kri 689, pet ali večkrat pa je oddalo kri že 191 krvodajalcev. S srebrno značko za petkratno oddajo krvi je bilo doslej odlikovanih 100

krvodajalcev, z zlato značko za desetkratno oddajo pa 30 krvodajalcev. Tako je do sedaj z letošnjimi krvodajalci vred bilo odlikovanih 175 s srebrno značko in 50 krvodajalcev z zlato značko.

V letu 1966 je bilo za Zavod v Ljubljani oddanih 168.835 ccm krvi, za Transfuzijsko postajo v Izoli 40.075 ccm krvi, poleg tega pa še na Reki 12.000 ccm krvi — skupaj 221.000 ccm krvi.

Spričo tako visoke številke smo lahko ponosni na naše krvodajalce, vendar kljub temu apeliramo na vse občane in krvodajalce, da še nadalje izvršujejo svojo humano nalogo, ker so letošnje potrebe še večje in naloge še težje.

Da bodo naše naloge izvršene — izpolnjen plan, katerega smo dolžni izpolniti za Zavod v Ljubljani (cca 160 litrov krvi) in Transfuzijsko postajo v Izoli, se bomo moralj veliko angažirati in še posebej razširjati krog krvodajalcev.

Ob zaključku želimo našim krvodajalcem, posebno pa odlikovancem veliko uspehov v njihovi humani in plemeniti dejavnosti.

Naj bo v ponos vsem krvodajalcem geslo: «MOJA KRI RESUJE ŽIVLJENJE»!

Druga bencinska črpalka v občini

Nemara tega ne bi bilo treba obešati na velik zvon, namreč, da v Podgradu grade bencinsko črpalko. To je druga črpalka na področju občine Ilirska Bistrica. Pred vojno (od l. 1926) je bila v Podgradu namreč že bencinska črpalka. Za tedanje razmere dovolj velika, toda danes bi bila odločno premajhna. Sicer pa so jo tako ali tako 1945. leta razmontirali in

odpeljali. O njej priča le še velik rezervoar za tri tisoč litrov goriva.

Motorizacija se je morala že krepko razmahniti, preden so se naša podjetja za trgovino s pogonskim gorivom pozanimala tudi za Podgrad, mestece na pol poti med Reko in Trstom. Kljub ugodni legi na eni najbolj prometnih cest se dolga leta ni nič zganilo.

Potem se je začelo šušljati. Petrol iz Ljubljane bo gradil črpalko. Sušljalo se je precej in menda je imel Petrol že vse pripravljeno za gradnjo, potem pa je spet vse utihnilo. Namesto ljubljanskega Petrola se je pojavilo podjetje Istrabenz.

Prvega julija so zapeli krampi na desni strani ceste pred mestecem, gledano proti Rupi. Investi-

tor Istrabenz je predvidel 60 milijonov za gradnjo in delavci gradbenega podjetja Postojna so krepko pijunili v roke. V začetku avgusta so zbetonirali že ploščo in tako lahko pričakujemo, da bo do 31. avgusta, ko poteče rok za graditev črpalke, bencinska postaja v Podgradu nared.

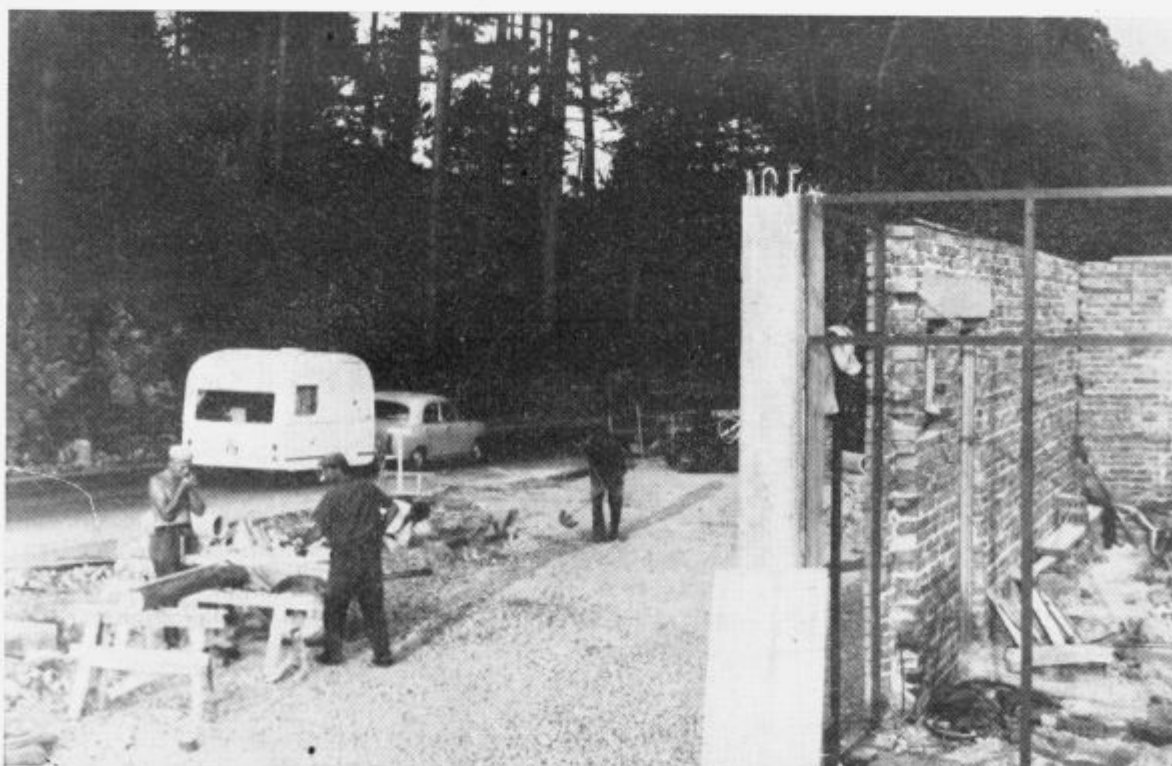
Črpalka bo povsem sodobna. Imela bo štiri merilce za gorivo, ki bodo črpali navaden in super bencin, mešanico ter nafto iz štirih velikih rezervoarjev. Trije rezervoarji bodo držali po 50.000 l tekočine, eden pa 30.000 litrov.

Podjetje Istrabenz je brez dvoma napravilo dober posel, ko je izbralo lokacijo za svojo novo črpalko prav v Podgradu. Znano je namreč, da so sosednji Italijani marljivi kupci našega, cenejšega motornega goriva. Bržkone bo v črpalki tudi menjalnica, tako da bo podjetje hkrati tudi pridobilo na devizah.

OBVESTILO

Turistično društvo Ilirska Bistrica obvešča vse zainteresirane tuje in domače državljane, da ima od 15. avgusta dalje izposojevalnico osebnih avtomobilov. Tujim in domačim državljanom so na razpolago avtomobilj vseh vrst in velikosti. Izposojevalnica avtomobilov posluje pri turističnem društvu vsak dan non stop in to od 7. ure zjutraj do 23. ure zvečer.

Iz pisarne turističnega društva Ilirska Bistrica, telefon 71-082

Podgrad — nova postojanka Istra-benza

Mladi dobro vodijo trgovino

Nova samopostrežna trgovina v Ilirski Bistrici

Stirje mladi, dve dekleti in dva fanta, imajo na skrbi novo odprto trgovino v Predgradu. Nasproti gostilne pri Acotu je »Ilirija« iz Ilirske Bistrice 15. junija odprla svojo novo poslovalnico. Vodstvo je zaupala mlademu Danilu Lukanecu, ki je bil prej v trgovini s

tehnično robo v Ilirski Bistrici.

V bivšem vojaškem skladišču in poznejši telovadnici so uredili prav prijetno in prostorno trgovino, ki posluje po klasičnem principu. Hkrati je tu tudi majcen bife, kjer točijo nekatere alkoholne pijače in seveda kavo. Opremili

so še majhno kuhinjo, vendar menijo, da si z njo ne bodo kdo ve kaj pomagali.

»Mislim, da ne bi prodali več kot 20—30 malic dnevno, to pa je premalo, da bi bilo kuhanje toplih obrokov rentabilno,« pravi mladi šef.

Zanimivo pa je, da kljub številnim tujim avtomobilom, ki ob vsakem času, kadar je trgovina odprta (od 7,30 do 12 in od 13 do 19), parkirajo na precejšnjem parkirnem prostoru pred stavbo, glavne odjemalce v novoodprti trgovini predstavljajo domačini.

»To so simpatični, prijazni ljudje,« pravi Lukanec, »brez besedičenja plačajo tudi za embalažo, ali pa jo vrnejo, če se tako dogovorimo. Skratka, delati v Podgradu je zelo prijetno.«

Se bolj pa so mladi uslužbenci zadovoljni z mesečnimi prejemki. Niso se razdelili na trgovino in bife in tako obračunavajo izkupiček vsi skupaj. Dejstvo, da imajo vsak dan za okrog 300.000 starih dinarjev prometa, priča, da prejemki ne morejo biti tako slabi.

»Največ kupijo domačini, tuji turisti pa le za okrog 60.000 starih dinarjev dnevno. Medtem ko domačini kupijo predvsem vsakodnevne potrebščine, pa tuji najraje posegajo po alkoholnih pijačah in suhomesnatih izdelkih. Tako 90 odstotkov vseh prodanih pijač kupijo tuji. Tudi več kot polovico suhomesnatih izdelkov poberejo tuji turisti. Zato imamo ves čas na zalogi Badlove, Alkove in Maraskine pijače. Te znamke tuji najbolj poznajo.«

»Imate tudi kakšne težave?«

»Da. Pretesna skladišča. Težko je delati v takem... Poglejte,« je pokazal Lukanec z roko, »kam naj shranimo vso to robo?«

Za slovo nam je šef poslovalnice »Ilirija« v Podgradu dejal, da bi se nemara dalo iztržiti 300.000 starih dinarjev tudi v nedeljah, če bi imeli odprto. Takrat bi bili glavni odjemalci tuji, ki hitijo proti Reki ali v Trst.

Kdaj bo konec križev in težav s telefonskimi zvezami?

Potem, ko se je Postojna pred kratkim vključila v jugoslovansko avtomatsko telefonsko omrežje, bi bilo pričakovati, da bo tudi Ilirska Bistrica precej na boljšem. Telefonski naročniki bi potemtaka lahko neposredno poklicali kateregakoli naročnika v naši državi, ki je priključen na avtomatsko telefonsko omrežje. To pomeni, da bi lahko iz Ilirske Bistrice direktno govorili z večjim številom jugoslovanskih telefonskih naročnikov, celo v Skopje.

Zal pa temu ni tako. Še vedno je treba čakati na zvezo dolge ure. Telefonski naročniki ilirsko-bistriške občine upravičeno negodujejo, zlasti gospodarske organizacije, kjer je takojšen telefonski razgovor včasih neodloljivo nujen. Čas je zlato in minute so težki ti-sočaki, telefon pa molči.

Tudi upravnik pošte v Ilirski Bistrici, Alojz Felicijan, ni zadovoljen, kot pač ni zadovoljen nihče, ki svojim strankam ne more postreči tako, kot si to stranke želijo.

»Vsak dan izgubljam veliko denarja, ko naši telefonski naročniki odpovedujejo medkrajevne telefonske razgovore,« nam je potarnal. »Ljudje se jezijo na pošto.

Toda mi v Ilirski Bistrici ne moremo pomagati. Prav tako ne more pomagati centrala v Ljubljani ali Beogradu.«

Zajec namreč tiči drugje! Ko je bil lani v Ilirski Bistrici, Knežaku, Jelšanah in Premu uveden avtomatski telefonski krajevni promet, je bilo obljubljeno, da bodo ojačene tudi avtomatske zveze s Postojno in s tem tudi z drugimi kraji Slovenije in Jugoslavije.

Ilirskobistriška pošta je imela zagotovila radioindustrije Zagreb, da bo zagrebška tvrdka električnih naprav do letošnjega junija povečala zmogljivost zveze s Postojno za šestkrat. Napravo, ki jo je potreba montirati na ilirskobistriško telefonsko centralo, pa čakajo na pošti zaman že dobra dva meseca. RIZ vsak mesec zatrjuje, da bo napravo dostavila naslednji mesec, toda tudi na pošti v Ilirski Bistrici se ne dajo vleči v nedogled. Zato nič kaj ne verjamejo novemu zagotovitvi zagrebške tovarne, da bo naprava prispela v Bistrico v septembru. Kljub temu seveda ni treba obupati. Pošta je že plačala tretjino vrednosti te naprave in prej ali slej bo naprava tudi prispela.

Občani ne marajo telefonov

Z avtomatizacijo krajevnega telefonskega omrežja pa so nekateri dotedanji telefonski naročniki odpovedali telefon. Upravnik Felicijan si to razlaga kot posledico gospodarske reforme. Prebivalci Ilirske Bistrice so po 1. juniju, ko je bil v Ilirski Bistrici in Knežaku vpeljan avtomatski telefonski promet, v Jelšanah in Premu pa polavtomatski, sicer povečali število naročnikov od 90 na 130 in tudi v Knežaku je bilo pred avtomatizacijo le 8 naročnikov, po avtomatizaciji pa 12, toda v Jelšanah in na Premu se je število naročnikov zmanjšalo. Na Premu so bili prej trije naročniki, po 1. juniju lani pa so telefon odpovedali vsi trije, medtem ko sta v Jelšanah od štirih naročnikov ostala le še dva.

V drugih krajih v Sloveniji bi bili zainteresirani za telefon nadvse zadovoljni, če bi imeli možnost dobiti telefon, v Ilirski Bistrici pa je sedaj prostih še 70 števil.

Sedanja zmogljivost ilirskobistriške vozne telefonske centrale je namreč 200 števil. Sicer pa je centrala prirejena tako, da se z majhnimi stroški lahko poveča njena zmogljivost na šeststo števil. Upravnik pošte Felicijan pravi, da 600 števil zadostuje do leta 1970.

Nezainteresiranost za telefon Felicijan pojasnjuje tudi z mentaliteto Bistričanov in okoličanov, ki smatrajo telefonski aparat kot luksuz in ne kot potrebo, ki lahko prihrani marsikakšno pot in torej tudi marsikateri denar. Tisti, ki so odpovedali telefon, potemtaka ne ukrepajo najpametneje. Prihranek za telefon je malenkosten, še posebej v primerjavi z izdatki in stroški, ki jih mora plačevati tisti, ki je brez potrebnega aparata. Presenetljivo je na primer, da je v Ilirski Bistrici v gostinskih obratih tako malo telefonov. Po avtomatizaciji se je telefonska naročnina namreč pocenila in tako je danes treba odšteti 1.200 dinarjev naročnine in 700 dinarjev vzdrževalnine. V tem plačilu je vračunanih tudi že 60 telefonskih razgovorov mesečno. Šele od šestdesetih razgovorov naprej je treba plačati za vsako telefoniranje. Kljub vsem argumentom, ki govorijo v prid telefonu, pa se ni treba čuditi, da v Ilirski Bistrici ni zanj velikega zanimanja. Šele ko bodo zveze s Postojno in ko bo moč direktno klicati druge naročnike v Jugoslaviji, bodo brez dvoma občani posegli po telefonu. Takrat ne bo več luksuz, ampak bo telefon potreba.

Intervju s predsednikom smučarskega odseka pri PD Ilirska Bistrica Teom Širceljem

Snežnik so okupirali smučarji

Teo Šircelj, močno zagorel fant in navdušen smučar, pa tudi planinec, se je rad pogovarjal o načrtih smučarjev planincev za zimsko sezono. Takole nam je zaupal: "Na Sviščakih, takoj za novim planinskim domom, je idealen teren za smuko. Tam se sneg ponavadi zadrži polnih šest mesecev. Saj veste, kaj pomeni to za smučarje, še posebno za spomladansko smuko!

Skupina 15 članov planinskega društva se je odločila. Ustanovili smo iniciativni odbor za gradnjo smučarske vlečnice. Severovzhodna stran — od planinskega doma na Sviščakih proti Grdi dragi — je naš cilj. Tam bi radi izsekali teren in postavili 300 metrov dolgo smučarsko vlečnico. Seveda, volje je dovolj, toda brez denarja ne gre. Prizadevamo si, da bi nekje dobili kredit za nakup žičnice, vse ostalo bomo naredili sami, prostovoljno. Mladi smo, pa tudi rokave znamo zavihat.

No, in tako smo začeli iskati najboljše ponudnike za žičnico.

Najbolj ugodno so nam odgovorili Švicarji. Oni bi nam dobavili vlečnico (300 m) za 6 milijonov starih dinarjev s carino vred. Poganjal bi jo Diesel motor, ker na Sviščakih še ni elektrike, napeljava pa bi bila predraga. Električna vlečnica bi nas veljala 12 milijonov S dinarjev, zato smo ponudbo Metalne in še nekaterih domačih ponudnikov morali gladko zavrniti. Od Mašuna do Sviščakov je okrog 12 kilometrov, kar bi pomenilo velike stroške za napeljavo elektrike.

Drugo bistveno vprašanje, ki se ponuja samo po sebi, ko razglabljam o gradnji smučarske vlečnice na Sviščakih, je pluzenje ceste.

Na Sviščakih je v vseh vikend hišicah in v obeh domovih okrog 70 ležišč. Mislim, da bi bil vsi koristniki teh zmogljivosti pripravljeni, da prispevajo svoj delež za čiščenje ceste. Pri tem mislimo tudi na ilirskobistriško turistično industrijo od gostincev, preko turistične organizacije do

občine, ki ne bodo hoteli stati ob strani, ko začnemo odpirati snežniško področje za zimski turizem.

Posebno pripravo za čiščenje snega se da montirati na traktor. O tem smo že razmišljali. Morala bi nam tudi GG Postojna prisloščilo na pomoč, ki tako ali ob določenem času pluzi cesto za svoje potrebe.

Za gradnjo smučarske vlečnice smo se navdušili na Platku nad Reko. Ko bi vi videli, kako je Platak letos oživel, ko je dobil prvo smučarsko vlečnico. Vsako nedeljo, pa tudi čez teden, se je na njej kar trio domačinov in Tržčanov... In mi imamo za smuko pod Snežnikom dvakrat ugodnejše vremenske pogoje, sneg pa se drži na terenih dobrega pol leta. Kdo se ne bi navdušil?

PROSTOVOLJCI NA SNEŽNIKU

Tudi denar za vlečnico smo začeli iskati. Imamo resne obljube. Posebno podjetje Lesonit in Tu-

ristično društvo obljubljata, da bosta prispevala svoj delež. Vsi našo zamisel podpirajo. Najmanjšo finančno korist, če sploh o njej lahko govorim, bi imeli mi smučarji planinci — levji delež bi pobrali gostinci. Zato naj razmislijo! Letna sezona traja pri nas v dolini največ dobre tri mesece, zimska pa polnih ŠEST MESECEV, kar je vredno pretehtati.

Ker zaenkrat še nismo prišli do denarja, smo fantje-planinci in smučarji prevzeli planinski dom na vrhu Snežnika. Trije ali štirje izmed nas smučarjev vsako soboto, nedeljo in praznik dežurajo v kočji — in postrežejo gostom kar jim srce poželi. Vso hrano in pijačo znosimo na vrh Snežnika v nahrbtnikih. Tudi po 25 do 30 kilogramov si naložimo vanje. Zakaj? Da bomo nekaj zaslužili, da bomo nekaj prihranili za našo žičnico...

Za začetek smo zbrali sami denar — po svojih denarnicah. Čez sezono bomo že nekaj zaslužili in ustvarili temelj za novo žičnico. Enkrat na teden se zberemo in premelujemo, kaj in kako je bilo — kakšen je izkupiček, kaj bi morali še storiti, da bi nas planinci čim raje obiskovali.

Smučarji se zanašajo nase

Gori skuhamo vse, kar imamo pri roki, pa tudi pijačo nam nikdar ne zmanjka, kakor se dogaja v dolini. Nekateri časopisi so pisali, da bo žičnica že letos stekla... To ni res, vendar ko bi, bilo zares lepo. Kočo na vrhu Snežnika bomo držali odprto do 15. oktobra. Če bo vse po sreči, bomo tudi posekali teren, kjer naj bi stekla vlečnica. Predvsem pa hočemo pokazati in dokazati, da mislimo resno, da želimo postaviti smučarsko vlečnico in dokazati vsem nejevernim Tomažem kaj je turizem, posebno zimski turizem, za katerega imamo pri nas naravnost kričeče ugodne pogoje. Bližina Reke in Trsta, dosti snega skozi pol leta. Za pol leta daljša turistična sezona...

Zbrali smo se v glavnem fantje iz Lesonita, pa tudi drugi. Zdj moramo prositi še GG Postojno, da nam dovoli posekati les na progi, ki si jo je ogledal nas znanj smučar in trener državne smučarske reprezentance, Marjan Magušar. Dejal je, da smo dobro izbrali, in da samo čaka, kdaj bo prvokrat lahko zarezal kristijanije ob novi smučarski vlečnici.

In vsak teden navdušeni planinci-smučarji s 25 kilogramskimi nahrbtniki grizejo kolena v snežniški breg. Vsak teden, trdno odločeni, da bodo dočakali dan, ko bo stekla njihova vlečnica.

Upajmo, da bodo to znali ceniti tudi tisti, ki jim mladostni polet mladine in nadaljni razvoj našega turizma — če ne že njihova korist — narekujejo, da akcijo mladih podpro, pa ne samo z besedami, temveč tudi z denarjem.

Ob tem bi bilo tudi dobro, ko bi mladi smučarji-planinci poskrbeli, da njihov planinski dom na Sviščakih medtem ne bi ostal prazen oziroma odprt samo za izvoljence, kakor je praksa zdaj.

Poštar vsak dan v našem zaselku

Ni še dolgo tega, vsega nekaj let, ko so poštarji morali raznašati pošto s kolesi, nemalokdaj pa pustiti kolo in jo mahitati peš. Danes so poštarji v Ilirski Bistrici opremljeni s tremi mopedi. Dva sta namenjena za dostavo pošte, tretji pa za pobiranje pošte iz nabitnikov in za dostavo brzokavk.

Prav drugi moped za raznašanje pisem, so na bistriški pošti kupili pred kratkim. Tako pride v vseh 29 zaselkov poštnega območja Ilirske Bistrice vsak dan poštar.

Prej, preden so se poštarji opretili z mopedi, so vsak dan dobili pošto le v naseljih med Ilirsko Bistrico in Zabičami, vsi ostali kraji pa le trikrat tedensko.

"In kakšne načrte imate za vnaprej," smo povprašali odgovorne na pošti.

"Upamo, da bomo do leta 1970 zbrali toliko denarja, da si bomo lahko omislili tudi fička. Razen pošte naj bi vsak dan vozil do vseh zaselkov tudi manjše pakete."

"In s kakšnimi težavami se srečujete sedaj?"

"No, sedaj smo zadovoljni zaradi drugega mopeca, ki smo ga kupili za razvažanje pošte. Toda ljudje nam zamerijo, kadar se pošta nekoliko zamudi. To se največkrat zgodi pozimi. Pošto vozimo namreč iz Kopra, kjer je naša centrala in na poledenelih cestah ni mogoče voziti tako hitro, kot na suhih."

Vidimo torej, da podobno kot turistično društvo, občino, milico in še marsikoga drugega najbolj prizadenejo slabe asfaltno ceste v občini. Seveda pa se na pošti kljub temu trudijo, da bi bile njihove usluge čim boljše in da bi čim bolj zadovoljili svoje stranke. Povedali so, da sedaj, ko vozi pošto kombi iz Kopra, precej prihrani na času. Pred leti je pošta prispe-

la v Ilirsko Bistrico z vlakom in jo je bilo treba s postaje prepekljati s konjsko vprego.

Za konec smo se še pozanimali, koliko pisem dnevno gre skozi ro-

ke marljivih uslužbencev. Videti je, da prebivalci občine Ilirska Bistrica pisma raje berejo, kot pa pišejo.

Dne 6. avgusta letos so odkrili v Vrbičah lep spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja iz te vasi in iz Vrbonega ter Jablanice.

Ne bom je nosila na glavi vode... (slovenska narodna pesem)

V DALMACIJO PO NEVESTO

Franc Urbančič — gospodar iz Gornjega Zemona

Gornji Zemon, avgusta. Tam na hrvaško-slovenski meji, na meji, ki je v resnici ni, leži vas Gornji Zemon. Do nje človeka ne pripelje cesta, temveč samo kamnit, močno razdrapan kolovoz. Gornji Zemon je za razliko od Dolnjega Zemona vas, ki je precej od rok, kakor pravimo. Sredi vasi sem srečal skupino otrok, ki se je grela na popoldanskem soncu. Med njimi je bila tudi Ona — Dalmatinca. Jezik ji je kar dobro tekkel, ko je čepela tam ob hišnem zidu, fotografskemu aparatu pa se je raje sramežljivo umaknila. Toda to je bila Ona, za njeno ime nisem zvedel, sicer pa jo je izdajala drugačna govorica. V treh letih se še ni dodobra naučila jezika domačinov, kar seveda ni nič posebno čudnega.

Boštjančičev Pepe si je tudi poiskal nevesto v Dalmaciji. Tam pri Zadru nekje, saj še sam ne ve več kje. Zofa je kličejo vsi, za delo kar rada prime, le otrok je prevečkrat ponagaja — pri tem. Tri leta je že v Sloveniji — na kontinentu, kakor se reče. V Dalmaciji, da je bilo bolj prijetno, tukaj da ni morja, in da je vse drugače, pravi. Pozimi je še posebno hudo, ko okrog hiš zapiska burja.

Mož se je nekaj jezil nanjo, da naj pusti otroka pri miru, ko sp-

ravlja mrvo, zato sem se moral na hitro roko poslovit.

Kmet iz Gornjega Zemona, ki si je poiskal ženo v Dalmaciji

DIVJI PRAŠIČI ORJEJO

Korak mi je obstal pred hišo številka 13. Gospodar na pragu je bil takoj pripravljen povedati dve tri besede.

»Prasici,« je začel »še nikdar niso počeli takega vruga kot letos. Kar orjejo po senožeti in po njivah, ne vem kaj bo iz tega. Lovcev pa ni od nikoder. Zdaj kosimo, žanjemo, prasici pa delajo škodo na vseh koncih in krajih. Še nikdar ni bilo videti kaj takega. Prišli so z gozda, ko je bila velika vročina in je zmanjkalo vode, bojda. Lovci so prišli pogledat, odstrelili niso nobenega, če pa bodo kaj plačali za škodo, bomo še videli. Kdo ve?

Ja, dalmatinske neveste. Seveda jih imamo, kako bi jih ne imeli? Štiri imamo v vasi. Ni kaj reči, so kar pridne, znajo zagrabititi za delo.

Tu je Boštjančičeva Zefa, oženil jo je sosed Jože. Pa tudi drugi Boštjančič, ki mu je prav tako ime Jože, je oženil Dalmatinko. Najmlajša je tu komaj 10 mesecev. Pa Cvetka Maljevec je tudi prišla tam nekod od Zadra ob morju. Ja, kako se ne bi ženili z Dalmatinkami, ko pa domača dekleta ne pogledajo več za kmečkim fantom. Bil je neki agent v vasi Studena gora. Delal je z Bosanci, ki so kopal jarek za vodovod. Nekomu je priporočil svoje sestre... Prišla je. Fantje so začeli hoditi v Dalmacijo. Nevokračinci, pa oni z Brda in iz naše vasi. Nekateri pa so tudi same prišle, ko so zvedele...«, je razpredal misli Franc Uljančič in mežikal v večerno sonce.

»Boste kozarček domačega?«

»Zakaj pa ne«, sem bil takoj pripravljen na najhujše. In res me je zapelo po grlu, kot bi samega vruga videl.

»Če bi fantje doma dobili dekleta za ženitev, prav gotovo ne bi hodili ponje v Dalmacijo. Na Kuteževo je ena prišla kar sama. Ni bilo zaman!

»IMAS AVTO?«

Gornji Zemon ima 52 hiš. Tri so čisto prazne, nekaj pa se jih tudi podira. 180 ljudi živi v vasi. Največ po 2 do 3 so v eni hiši, ponekod pa tudi samo eden... Vodo imajo na kraju vasi. Daleč je. Vodno skupnost plačujejo, nanje pa ne misli nič, prav nič. Vaščani se boje, da jih bodo letos pregnali divji prašiči. Toliko jih je, kot nekdanji Turkovi... Prihajajo ponoči in rijejo. Kakšna škoda, da lovci tega ne vedo.

In kje so vaška dekleta? Veliko jih je v tujini in po mestih. Ni jim dišalo trdo kmečko delo. 21 jih je zunaj — na tujem. V Nemčiji, Avstraliji, Kanadi...

»Danes ženska, mlada ženska najprej vpraša fanta, če ima avto, ali vsaj motor, moped. Raje gredo tja, kjer se laže živi. Zdaž je avtomobilska sezona...«

Včasih je bilo drugače. Včasih je dekleta zanimalo, koliko parov volov je pri hiši, kakšna je zemlja... Dobro se še spominjam, tako je bilo pod Avstrijo, pod Italijo pa se je začelo že krhati.

Osem kosilnic imamo v vasi. Velika krivica je, da moramo plačevati carino. Zakaj? Stroji, ki jih ne delamo doma v Jugoslaviji, bi bili lahko brez carine. Saj je že pisalo, pa se na carini tega ne drže, češ to velja samo za lahke traktorje. Če ne bi imeli kosilnic, bi stari ljudje, ki so še ostali na zemlji, težko kaj prida naredili.

Italijani prihajajo v vas in ponujajo: vzemi kosilnico, boš že plačal, kadar boš mogel... V dveh, treh letih, samo vzemi...

Kaj ni preveč 200 tisočakov carine?

Je vse zastoj. Piše, da se poslanci zanimajo za nas — kmete. Kako da Italijan dela stroje — kosilnice, mi pa še zmeraj ne, čeprav vsa leta gradimo industrijo?« je končal mož v Zgornjem Zemonu, iz katerega dekleta beže in si pojo: »Ne bom je nosila na glavi vode...«

Govori Kanadčan Anton Štemberger

»Ko bi doma tako delali...«

Bilo je dopoldne. V Turistični urad nasprotj občine v Ilirski Bistrici je prišel rojak Anton Štemberger iz Toronta v Kanadi. Sedli smo in beseda je dala besedo. Prijazni in veseli mož je povedal:

»Rad prebiram vaš časopis »Snežniški razgledi«, samo malo neredno izhaja. Prvikrat mi ga je poslala mama, potem pa sem ga sam naročil. Rad zvem, kaj je doma novega, kdo je umrl, kdo se je rodil, kaj delate. Po trikrat, štirikrat sem ga prebral.«

bo znal pet jezikov bo sam svoj gospod. Sam znam poljsko, italijansko, angleško, slovensko. Vse mi zmeraj prav pride. V Torontu imamo šolo. V njej učijo otroke slovensko. Šolnina je 10 dolarjev na leto na družino, pa naj ima kolikor otrok hoče.

Tujina je tujina. Človek rad pride malo pogledat. Eno leto sva morala delati z ženo, da smo prišli lahko domov. Samo letalo me je veljalo 1.441 dolarjev, vse skupaj pa bo kar 4.000 dolarčkov. To je dosti denarja. V Opatiji sem si sposodil avto za 21 dni. Plačal sem 274 dolarjev.

Pri vas čevljar sedi, ko popravlja čevlje. Da, sedi. Pri nas v Kanadi zmeraj stoji, ko dela. Nič ne sede. Nima časa, da bi sedel.

Vse naredi stoje... Da se ne poleni. Koliko je še takšnih stvari. Človek bi lahko govoril do noči.

PREHITRO VOZITE

Od doma sem šel 1957. leta. Tri leta sem bil v Italiji. Hudo je bilo po taboriščih.

V Kanadi ne smeš piti, ni gostiln. Vino lahko neseš domov in ga piješ na vrtu ali v hiši, sicer je kazni. Precej Primorcev nas je, kako bi rekel, kakih 150 jih je v društvu v Torontu. Bil je tudi pevski zbor, zdaj ga ni več, pa pleše pritejamo...

Bencin je pri vas še kar poceni, pri nas je dražji. Pa hude kazni so za prekrške, tudi pri vas

bi bilo treba kaj narediti. Peljal sem se od Reke sem gor. Groza, vso pot sem se tresel. Vsi vozijo kot norci, nihče se ne drži bele črte... Pri nas v Kanadi za vsak kilometer, ki ga prepelješ hitreje kot je dovoljeno, plačaš 1 dolar kazni. Za hujše prekrške zgubiš točke. 16 kazenskih točk v dveh letih in zgubiš vozniško dovoljenje... Doma vozim s strahom, čeprav je tu mnogo manjši promet kot v Kanadi. Vi imate norce na cesti.

Praden sem šel, sem delal v Lesonitu. Zaslužil sem po 8.280 din na mesec. Bilo je pred desetimi leti. Zdaj se je marsikaj popravilo, samo delati pa še zmeraj ne znate.

V italijanskem taborišču smo otroke s travo hranili. Bilo je pozimi. Mraz in led. Iz ribjih konzerv sem naredil peč. Pokurilj smo vse odpadke. Otrok je dobil težak bronhialni katar. K sreči se je kasneje pozdravil. Dvelet mesecev sva dve družini živeli v eni sami sobi — v baraki. Zdaj, no zdaj je dobro. Delamo, trdo delamo, toda tudi zaslužimo. Imam svojo hišo, svoj avto vse avtomatic, otroke v šoli, pa še domov sem prišel malo pogledat. Z letalom smo prileteli iz Montreala v Pariz. Šest ur smo bili v zraku. Hitro je minilo. Gledali smo film, malo spali, pa je minilo.

»No, saj se bomo še videli.« je dejal ob slovesu veseli rojak Anton Štemberger iz Toronta.

Kanadčan Anton Štemberger iz Vrbovega

Doma sem iz vasi Vrbovo, hišna številka 40. Deset let bo oktobra, odkar sem šel od doma. Tri leta sem bil v Italiji. Težki časi so bili to. Zdaj delam v livarni. Delavec sem. Zasluži se, samo delati pa je tudi treba. Več delaš, več zaslužiš. Doma je zdaj dosti boljše, samo ljudje premalo delajo — Pridem v gostilno in srečam znanca, pa ga vprašam, kako in kaj. Pravi da dela, da je na delu... »Ja, kako, saj piješ«, Seveda pijem med delom, sicer pa pravijo, da je zlivanje vina po grlu tudi delo. »Tako«, pravim, na delu si, pa piješ. To ni dobro, vam povem, da ni dobro. V Kanadi moramo ves dan delati. Saj ni čudno, da potem pri vas tako malo zaslužite, če tako delate. Ka-

ko pa naj vas plačajo dobro? Če bi tako delali kot moramo mi v Kanadi, bi tudi vi dobro zaslužili.

UČITE SE JEZIKE

Domov sem prišel z družino. Tri otroke imam in ženo. Dva meseca bomo doma. Moji otroci znajo slovensko. Je pa tudi dosti otrok, ki jih starši ne uče slovenskega jezika. To ni niti dobro, niti pametno. Več jezikov znaš, več veljaš. Nikdar ne veš, kdaj ti kakšen jezik prav pride. Posebno pa domače govornice človek ne sme nikdar pozabiti. Če me moj otrok po slovensko ne vpraša, ne dobi kruha! Poslal jih bom v šole. Starejši že hodijo. Naj se učijo. Ko

Dalmatinka v vasi Gornji Jemon

Spor zaradi vode

V zadnjih dneh vročega julija se je zgodilo. Vodovodne pipe, ki stoje v Jelšanah, so bile vse bolj in bolj skope z vodo. Nazadnje pa se je zgodilo, da so povsem presahnile. Potem je voda pritekla a le za nekaj dni in spet je ni bilo. To se je ponovilo še nekajkrat, v prvem tednu avgusta pa so pajki začeli spredati mreže v osušenih pipah.

Marjan Udovič: »Tu nam je neznanec razbil ventil«

Tudi v Dolenjah, v višjem delu vasi, je začelo primanjkovati vode. Ljudje so sprva lovili vodo v vse posode, kolikor so jih imeli, potem pa se je eden izmed njih odločil. Zaprl je ventil, ki dovaja vodo v Jelšane. V Dolenjah je bilo vode spet dovolj, toda v Jelšanah so bili povsem brez nje.

Jelšanci so ventil odprli, oni pa ga je spet privil. To se je zgodilo kar sedemkrat, dokler se pred nekaj dnevi niso tisti, ki so ventil odpirali in tisti, ki ga je zapiral, srečali pri ventilu in se pošteno sprli. Še sreča, da si niso skočili v lase in da zaradi vode ni tekla kri.

»Prebivalci Jelšan in Dolenjega, dveh sosednih vasi, so od vedno živeli v slogi,« je dejal Marjan Udovič iz Jelšan, »no, včasih, pred leti, ko so bili vaški običaji bolj razširjeni, so se kdaj pa kdaj mladi fantje iz ene vasi stekli s svojimi vrstniki v drugi vasi. Takrat je šlo za dekleta, čast in podobne mlade težave, ki pa jih fantje kaj kmalu pozabijo.«

Tokrat pa gre za vodo! Nasproti si ne stojijo le razboriti mladci, ampak kar celá dve vasi. Zlasti prebivalci v Jelšanah, katerim se vodo lahko povsem zapre (prebivalci Dolenjega imajo neposreden dotok vode), se močno hudujejo na svoje komaj slabega pol kilometra oddaljene sosedje.

»V Dolenjah pravijo, da je vodovod njihov,« je dejala neka ženska v Jelšanah, »toda gradili smo ga oboji.«

Človek bi si mislil, da tako Jelšane, kakor tudi Dolenje dobiva vodo po starem cevovodu, ki na vseh koncih in krajih pušča in je dober kvečjemu za na odpad.

Toda ne! Jelšanci in Dolenjci imajo nov, novcat vodovod, ki so ga udarniško gradili sami. Tehnična dela so opravili strokovnjaki taka suša, da tudi po tri mesece

iz koprške vodne skupnosti. Toda po dveh letih, odkar je bil vodovod zgrajen, je zmanjkalo vode.

In prav na strokovnjake so oboji najbolj hudi. Pravijo, da so jim na zborih volilcev zagotavljali, da bo vode dovolj, celo preveč tudi ob najbolj sušnih mesecih.

»Čprav je vroče, pa o hudi suši ne moremo govoriti,« je pojasnil neki Dolenjec, »včasih je pri nas

gotovil, da bo vodovod delal brez hujših napak kar pol stoletja. In tako so ohranili staro zajetje v Jelšanah za vsak primer.

Ko so še razpravljali o vodovodu, so vaščani obeh vasi menili, da bi bilo najbolje če bi se priključili na sosednji kraški vodovod v Šapjanah. Toda strokovnjaki so jih preglasili in obveljala je njihova. Prebivalcem obeh vasi je bilo navsezadnje vseeno, katero vodo pijejo, hrvaško ali svojo domačo. Sedaj pa nimajo niti ene niti druge dovolj.

Z nikakršnim sporom pa ni mogoče opravičiti razbojništvo, ki se je pripetilo zadnjo nedeljo v juliju.

Neznanec je razbil ventil starega rezervoarja iz leta 1913 in Jelšanci tako nimajo niti zlate rezerve več. Za to brezprimerno škodoželjnost se zanima milica v Ilirski Bistrici. Škoda sicer ni velika toda Jelšanci stojijo v vrstah pred pipami in v posode lovijo dragocene kapljice, živino pa morajo gnatj skoraj kilometer daleč k neki mlaki.

Prav zato se je prve dni avgusta oglasila na občini delegacija iz vasi. Občinski možje so pred-

ne pade dež! In kaj bomo takrat počeli s takim vodovodom!«

Prebivalci obeh vasi vedo povedati, da so gradili zajetje in polagali cevi sredi najhujšega mraza in da beton prav gotovo ni najboljši. Obtožujejo tudi delavce, ki so delali brez nadzorstva, da so prodajali vreče cementa, ki so bile namenjene njihovem vodovodu.

Čprav pa se med seboj prepirajo, kdo ima prvi pravico do vode, pa oboji hkrati zahtevajo, da čim prej pridejo spet strokovnjaki koprške vodne skupnosti, odkrijejo napako, ki so jo pri gradnji zagrešili in vodovod popravijo.

»Če je zajetje v Deščevniku res tako močno, kot so nam zagotavljali,« pravijo v obeh vaseh, »potem je vode moralo zmajkati zaradi gradbene napake.«

In res, vse od ceste pa do Deščevnika počasi, a vztrajno teče voda. Skupaj z Marjanom Udovičem sva se splazila v betonsko zajetje. V rezervarju je za dobro ped vode, moralo bi jo biti cel meter, zunaj pa iz cevi, ki je namenjena za preobilico vode, vseeno teče voda v pesek.

Moj spremljevalec Udovič se je sklonil in ujel nekaj vode v roko:

»To je voda, voda, ki bi morala priti do nas, naša voda. Pet let smo se borili, da so nam postavili nov vodovod, pa smo spet brez vode.«

Jelšane imajo okrog 340 prebivalcev, Dolenje sto manj. Po nepreverjenih podatkih bi oboji potrebovali okrog 50 kubičnih metrov vode. S starimi vodovodi, ki so jih zgradili njihovj očetje in dedje, si ni bilo več mogoče pomagati. Zmogljivost je bila premajhna toda še vedno funkcionirajo.

V Jelšanah so 1913. leta zgradili vodovod. Tedanji graditelj je za-

Jože Boše iz Dolenj: »Le zakaj odteka voda?«

lagali, da bi se sestali predstavniki občine skupaj s predstavniki obeh vasi in da bi se domenili, da bo vsaka vas imela vodo. Medtem ko tiskamo naš časopis, še ne vemo, kako so se odločili in ali so našli skupen jezik. Naj bo tako ali tako, občina bi morala predvsem nemudoma zahtevati od koprške vodne skupnosti, da vodovod, ki so ga pred leti zgradili natančno pregledajo in nastalo napako čim prej odpravijo.

V Jelšanah tudi najmlajši dežurajo pri pipah

GOSTILNE OB MAGISTRALI

Gostilna Andrej Urbančič

DOLENJE, gostilna pri Lovcu. Bilo je dopoldne. Dva šoferja sta zvrnila vsak svoje šilce. Stojte ob točilni mizi, kakor je pač navada. Lastnica Pavla Valenčič pa je povedala:

»Prejšnji teden — zadnje dni julija — so kar prihajali gostje, ves teden, zdaj pa jih je bolj malo. Vsi avtomobilji hite na morje

ali pa nazaj proti Postojni... Govorilo se je, da bo prišlo na milijone turistov — 20 milijonov ali koliko? Leta nazaj smo imeli več dela kot letos. Da, ob sobotah in nedeljah še pridejo, če je vreme.»

TRNOVO — BISTRICA, gostilna Urbančič. Lepo urejen parkirni prostor, na njem pa šest avtomobilov s tujimi registracijami.

Zraven pralnica avtomobilov — menjava olja. Ker gospodarja ni bilo doma, smo poiskali gospodinjico. Našli smo jo kuhinji sredi dela:

»Tri kose damo za en naravni zrezek, da se človek pošteno naje,« je začela, medtem pa je kar naprej pripravljala meso za dunajske zrezke.

»Cene imamo iste kot pozimi! Naravni zrezek za 850 din, ima pa 20 dkg mesa, raje več kot manj. Gostje prihajajo. Zadnje nedeljo smo na našem parkirnem prostoru našli 41 avtomobilov! Imamo dobro vidno reklamno tablo... pa tudi gostje so s postrežbo zadovoljni. Največ se jih ustavi, ko se vračajo z morja. Imamo osem postelj za goste. Doslej — spomladi smo imeli največ Nizozemcev, zdaj pa Avstrijcev, Nemcev in Francozov. Nemci ne poznajo novega denarja, vsj že ne. Zadnjikrat je znašal račun 4.000 dinarjev. Nakararici so nametali na mizo cel kup plavih bankovcev po 50 N din (vrednost 5.000 starih din). Opozorila jih je, da je 50 novih dinarjev prav toliko kot 5.000 starih. Nekateri tujci nočejo starega denarja, čeprav ima isto veljavo kot novi.

Pet dni nismo dobili cockte, ne nobene druge osvežujoče pijače. Zmanjkalo je radenske slatine, čeprav je vse polno reklame zanjo... Naša gostilna je stara 100 let, mi jo imamo od 1935. leta,« je končala Ivanka Urbančič.

Zraven gostilne ima Urbančičev sin pralnico avtomobilov, menja pa tudi olje. Prihodnje leto bo odprl še mehanično delavnico, ki je v Ilirski Bistrici zares potrebna.

TOPOLC, gostilna pri Slomaču. Ker je gostilna kakih 50 metrov s ceste v bregu, je lastnik na obeh straneh postavil tabli, ki opozarjata avtomobiliste, da se tu dobi vse za pod zob, pa tudi kaj za pogru. No, v ponedeljek, 6. avgusta, so neznanj zlikovci — prav gotovo domači fantje — eno izmed obeh tabel odvili in odnesli neznanu kam! Zakaj? Iz objestnosti ali iz zavisti. Kako naivno in nekulturno! Na milici so rekli lastniku, naj tablo skuša najti... Gospodar-gostilničar pravi, da letos posel ne gre tako, kot je pričakoval, kot smo vsi pričakovali.

»Da, če bi imel sobe... Vsak dan vsaj 10 do 15 tujcev sprašuje zanje! Rad bi si uredil kamping in 10 ležišč, pa ne dobim kredita. Zaprotil sem Kreditno banko v Kopru že pred pol leta, pa še do zdaj nisem dobil odgovora. Plačam 1.860.000 din davka na leto, kar je preveč. Tudi ples imamo pri nas — edini v bližini Bistrice — pa Beneški fantje pridejo pet.»

»Transport« — križi in težave

Direktor podjetja in podpredsednik Turističnega društva Franc Fabjančič v Ilirski Bistrici pravi: »Zadnje čase nas tare precej skrbi. Ne vem, kako jih bomo premagali. Eno izmed perečih vprašanj je CESTNA TAKSA. Pri vsakem litru goriva, ki ga kupimo, moramo plačati (vračunano v ceni) 45 S din. Mi tako ogromno prispevamo za ceste. Samo s prispevkom za cestno takso plačamo na leto 170 milijonov S din. Ceste pa so slej ko prej, posebno ta naš asfaltni kolovoz Postojna — Ilirska Bistrica, takšne kot so bile. To ni prav. Kam gre denar iz sklada za cestno takso?

Koliko dobi Slovenija mesečno od prispevka za cestno takso? Koliko bencina porabimo v Sloveniji vsak mesec in kolikokrat po 45 din pri litru damo za ceste?

Drugi križ je novi zakon o dovoljenem osnem pritisku za cisterne. Zdaj je dovoljen maksimalni osni pritisk 10 ton. Vsi naši vozovi pa so narejeni za osni pritisk na 12 ton. Raje hodimo k sodniku za prekrške, kot da ne bi vozili, ali pa se skrivamo po gozdnih cestah in stranpoteh... da, tudi ponoči. Prepoved velja za vse ceste v Jugoslaviji. Montaža novih osi na cisterne nas velja po 2,5 milijona S din. Počasi jih bomo začeli sami montirati. 41 cistern imamo brez te osi. Tako bomo letos nepredvideno morali

odrediti 82 milijonov, da bomo dosegli na vseh naših vozeh predpisani osni pritisk. To ni šala. Milijone za občino, za asfalt, za takse... 14 cistern imamo v inozemstvu. Vozimo po Italiji, Madžarski, Avstriji, po vsej Jugoslaviji. Za vsako dodatno os moramo voz podaljšati. Vsa naša vozila — cisterne so narejena po evropskih

normativih (zahtevah). Tujci imajo dovoljen osni pritisk do 12,5 ton, mi gremo pa nazaj na 10 ton. Problem nismo začeli reševati pri cestah, kakor bi bilo normalno, temveč pri koristnikih kar ni dobro. Nam se bo to krepko poznalo,« je še dejal direktor, in se poslovil, ker se mu je mudilo na pot v Beograd.

Jelšane — 340 prebivalcev brez vode

Podgrad — premalo ležišč

Kanadčan in Avstralec — Alojz Princ in Anton Boštjančič, doma iz Velike Bukovice, sta bila bolj redkobesedna

Čeprav imajo dandanes motorizirani turisti skoraj vedno v svoji prtljagi tudi šotor, se lastnikom zasebnih sob ni treba bati, da bi bili ob zaslužek. Vsaj v Podgra-

du ne. Ugodna lega, nedaleč od Trsta in nedaleč od Reke, kvalitetno zasebno gostinstvo in polletna reka motoriziranih turistov, ki se valji z zahoda na vzhod prav

skozi Podgrad, vse to je napeljalo vodo na mlin prebivalcem. Podgrada.

Danes v mestecu z malim številom prebivalcev razpolagajo kar s 15 zasebnimi sobami, v katerih lahko prenočuje 42 gostov.

Nad gosti in razporejanjem po zasebnih sobah bedi turistično društvo Ilirska Bistrica, točneje ekspozitura v Podgradu.

Uslužbenec poslovalnice, Stefan Baudaž nam je postregel z nekaj številkami. Letos v januarju mesecu v Podgradu ni prespal niti eden turist. Februarja ni bilo bolje — prespalo je vsega deset gostov. Marca jih je bilo 14, aprila pa že 65, maja 82. Občuten skok navzgor je bil v mesecu juniju 261 nočitev. Seveda pa sta najbolj privlačna julij in avgust. Julija je bilo 745 nočitev, od prvega do šestega avgusta pa že 200.

Domačinji se prepočasno vključujejo v krog izdajateljev zasebnih sob za tuje turiste. Tako se je letos v primerjavah z lanskim letom število turističnih sob povečalo le za štiri ležišča.

Seveda pa Podgrad zaradi svojega prehodnega položaja nima

gostov, ki bi se dlje zadrževali v njem. Morda je to tudi vzrok, da Podgrajčani v večjem številu ne prijavijo svojih sob turističnemu društvu.

Marsikdo se ustraši težav, ki nastanejo z vsakodnevnim menjavanjem in s pranjem posteljnine. Turisti se namreč v Podgradu skoraj v vseh primerih ustavijo le za eno noč.

Vseeno pa se izplača izdajati svoje sobe turistom. Turistično društvo kategorizira sobe in tako lastniki dobe za sobo I. kategorije 1.100 starih dinarjev, za sobo II. kategorije 1.000 starih dinarjev in za sobo III. kategorije 900 starih dinarjev na noč. Turističnemu društvu (skupaj z vsemi taksami) ostane v prvem primeru 500 starih dinarjev, v drugem primeru 400 starih dinarjev in v tretjem primeru 300 starih dinarjev.

Brez dvoma pa bi se denar od turističnih sob prilegel vsakemu. Odveč je bojazen, da tujec ne bo. Stefan Baudaž nam je povedal, da mora skoraj vsak dan poslati precej turistov naprej, v Ilirsko Bistrico, ker so vse sobe v Podgradu že zasedene. Najraje pa se v Podgradu zadržijo Francozi in zahodni Nemci.

Zato so tudi tihe sanje marljivega turističnega delavca, da bi stavbo nekdanje občine in poznejše postaje milice adaptirali v hotel.

»To so seveda želje brez osnove,« pravi Baudaž, »denarja namreč ni.«

Izdajanje turističnih sob in usmerjanje turistov je hkrati največji vir dohodkov turistične poslovalnice v Podgradu. Menjalnica le redko vidi večje vsote tujega denarja, ker tuji večino denarja menjajo že na meji, ali pa v Kompasovi menjalnici in gostilni v Podgradu. Tako v turistični poslovalnici menjajo le priložnostno majhen denar.

Tudi prodaja spominkov in razglednic ne gre dobro. Pripomniti pa je treba, da so zlasti spominki povsem enaki spominkom, ki jih lahko dobiš kjerkoli po naši državi.

V lovski družini Prem ne mislijo narediti nič ...

Tako smo čitali v aprilski številki »Snežniških razgledov«, kar pa ni res! Pač pa je res, da upravlja lovska družina Prem lovišče, ki leži na najnedostopnejših predelih ilirskobistriškega lovskega bazena. Iz najnedostopnejših predelov je tudi članstvo, ki prebiva večinoma v vaseh od Ilirske Bistrice do Suhorja, Kozjan, Tater, Erjavč, Gaberja in Pregarij. Zaradi tako velike oddaljenosti posameznih članov in pa zaradi tako težavnega terena se v lovski družini srečujemo s težavami, ki jih druge lovske družine ne poznajo.

Strah že tako revnih brkinskih domačinov so divji prašiči, ki v tem predelu delajo na posevkih in travnikih veliko škodo. Poleg prej opisanih težav imam pri nas tudi to, saj vemo, da je lov na divje prašiče najtežji, za blagajno lovske družine najnedonosnejši, povrh tega pa pride določilo, da je lovska družina odgovorna za škodo, ki jo divjad napravi — v naši lovski družini najbolj do izraza. Samo na račun tega smo preteklo lovsko leto izplačali iz blagajne skoraj 300.000 starih dinarjev.

Takoj želimo povedati, da so za tolikšno škodo na poljih in njivah v veliki meri krivi tudi lastniki, ki pridelkov ne zavarujejo — in na to bomo odslej pri ocenjevanju škode bolj gledali in upoštevali.

Navkljub vsemu smo v zadnjem letu, dveh, dosegli lepe uspehe!

Od nad dvajset uplenjenih divjih prašičev, 60 zajcev, nekaj srnjadi in ostale divjadi smo dvignili imetje v blagajni na nad 800 tisoč starih dinarjev.

Večino iz lovišča pridobljenih sredstev smo za letos sklenili v lovišče tudi vrniti; tako smo že naročili 20 zajcev, ki jih bomo za osvežitev krvi dobili iz Češkoslovaške; iz lovišč v okolici Slavonškega Broda bomo v avgustu dobili 30 jerebic in v lovišče bomo

zopet spustili nekaj fazanov.

Do danes smo v lovišču napravili 20 solnic za srnjad.

S prostovoljnimi delom posameznih članov smo italijanskemu lovcu, ki je v ta namen potrošil približno 150.000 starih dinarjev, pomagali urediti mesto za lov na pernato divjad.

Divjadi, še posebno srnjadi, smo v lovišču zagotovili osnovni življenjski pogoj, to je mir v dobi njenega materinstva.

Uredili smo, morda malo po svoje, čuvajsko službo in zagotovili nadzor nad početjem v lovišču.

Ko pregledujemo dosedaj navedeno delo in namene v lovski družini Prem, smo prepričani, da tovarišu, ki je napisal članek o delu

v lovskih družinah ilirskobistriške občine, naše delo ni pogodu. Predno je svoje mnenje napisal, bi se na vsak način moral oglasiti tudi pri nas. Kdo je to bil, ne vemo, mislimo pa, da vsekakor eden od mnogih, ki so v zadnjih letih bili člani lovske družine Prem, pa so nato odšli s prepričanjem, da se v lovski družini Prem res ne da ničesar narediti. — Tem tovarišem in vsem zagotavljamo, da se je v lovski družini Prem marsikaj spremenilo. Trdno smo odločeni lovišče dvigniti na stopnjo, ki si jo želimo. Da bomo to dosegli, nam jamči na novo sprejeti poslovnik lovske družine — seveda ob podpori občinske skupščine Ilirska Bistrica kot naše ustanoviteljice.

Pisma bralcev

želi, da bi še dolgo izhajal in razveseljal ljudi doma in v tujini.

Anton Novak iz USA 20271 Arbor Ave. Cleveland OHIO 44123 nam piše obširno pismo in pravi da je prijetno presenečen, ko prebira naš časopis.

John Božič 191 Phillip Ave Hackett Canberra A. C. T. iz Avstralije nam pošilja 3 dolarje in se nam zahvaluje za prijetno branje v našem časopisu.

John Dekleva iz USA 319 Trost Ave Trinidad Colo nam pošilja 2 dolarja in pravi, da mu je zelo všeč naš časopis.

SPOROČILO UREDNIŠTVA:

Vsem našim naročnikom doma in v tujini se za poslano prispevke najlepše zahvalujemo, obenem pa se opravičujemo, ker zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti vseh pisem. Upamo, da boste še naprej ostali naši zvesti

bralci in naročniki »Snežniških razgledov«.

Vsem lep pozdrav in mnogo prijetnega branja.

UREDNIŠTVO

IZSELJENCI ZA TISKOVNI SKLAD

Zadnje čase uredništvo »Snežniških razgledov« dobi pisma za pismo iz Kanade, USA in Avstralije, pa tudi iz drugih evropskih in ameriških držav. V kratkem času dveh mesecev so naši zvesti bralci in rojaki prispevali čez 200.000 S din za tiskovni sklad z željo, da bi čimbolj redno izdajali naš časopis »Snežniški razgledi«, ki ga zelo radi prebirajo.

Za lepšo podobo naših naselij

Ne moremo reči, da je naše mesto po zunanjem licu zanemarjeno, toda sprehajalca po naših cestah in ulicah še marsikaj moti, posebno, če ima kolikor toliko izbrušeno oko za red, čistoto in lepoto naselja. Če se je kdo izmed nas kdaj sprehajal po drugih deželah, ki slove po estetski ureditvi naselij, na primer po Švici ali Avstriji, mu je bilo potem, ko se je vrnil v naše mesto, prav gotovo nekoliko nerodno, ko je gledal bohotni plevel tam, kjer bi morala rasti negovana trava ali bi morale tistj prostor krasiti cvetice, ali je kdo videl okna, terase in balkone brez cvetja in zelenja pa vegaste in zanemarjene ograje in prav take vrtove, smetne ceste in pločnike in korito »bistre vode — Bistrice«, ki je za nekatere naše meščane še vedno najbolj prikladen prostor, kamor se odlaga stare posode, konzervne škatle, razbite steklenice in podobna šara. Prizadevanja mnogih meščanov, ki se res trudijo, da bi bilo njihovo bivališče z okolico lepo in razveseljujoče, zbledijo spričo mnogih zanemarnjenih podob, ki jih nudi naše mesto.

Ne moremo tudi reči, da je našim meščanom tako stanje všeč, oziroma da so se z njim sprijaznili. V mnogih razgovorih, tudi na raznih sestankih so se ljudje oglašali in kritizirali posameznike, pa komunalno podjetje in občino pa še koga drugega, toda ostalo je le pri besedah. Ni bilo nikogar, ki bi nekaj ukrenil. Prav zaradi tega so se nekateri ljudje, ki so že doslej pokazali veliko vnemo pri urejevanju našega mesta (da omenimo samo tovariša Viljema Kindlerja), začeli dogovarjati o ustanovitvi hortikulturnega društva. V pripravah so se angažirali mnogi posamezniki in organizacije in tako je prišlo junija do ustanovnega občnega zbora društva.

Za uvod je podal predsednik iniciativnega odbora, tovariš Kindler, skrbno in strokovno podprt referat, iz katerega povzemamo nekaj najbolj pomembnih misli:

»Obžalovati moramo, da se pri nas vse premalo poudarja estetska podoba našega mesta in pokrajine. Vsled tega bo moralo naše društvo toliko bolj spodbujati hortikulturno gibanje in uveljaviti nova načela. Hortikulturno društvo mora skrbeti za idejni, organizacijski in strokovnotehnični napredek hortikulture v naši občini, za enotno usmerjanje in krepitev takih prizadevanj in za povezavo z enakim prizadevanji v sosednjih občinah. Društvo mora pospeševati dejavnost na vseh hortikulturnih področjih za občo korist. Program tega dela je z glavnimi smernicami označen v pravilih našega društva. Naloge so številne in zelo raznolike in vseh se bo mogoče lotiti šele tedaj, ko bo v društvu že več agilnih, vztrajnih in poštvalnih sotrudnikov.

Poglejmo naše mesto in videli bomo zanemarjene vrtove in predhišne vrtičke, stanovanjske bloke brez prave ozelenitve, z neurejeno puščobno okolico. Kako bi bilo potrebno, da nekaterj iz našega društva sodelujejo kot hortikulturni spodbudniki s stanovalci teh blokov, z odbori za gradnje in urbanizem, z osemletko in vrtecem, ker

bi tako učili tudi naše najmlajše, da spoštujejo živo drevo, varujejo vsak grm in cvetlico, ki krasijo zelenice in park.

Morda včasih preveč pozabljamo, da ima Slovenija relativno zelo malo kmetijskih zemljišč in da odpade na njenega prebivalca povprečno komaj 0,37 ha obdelovalne zemlje. Ali s to dragoceno zemljo dovolj varčujemo? Marsikod smo jo brez potrebe uničili. Zavedati pa se moramo, da se bo naš povpreček še nadalje krčil, že zato, ker narašča prebivalstvo, predvsem pa zaradi nujnih gradenj, ki včasih morajo prizadeti tudi dobra kmetijska zemljišča. Toda če je razumljivo, da tam, kjer to narekujejo potrebe razvoja našega narodnega gospodarstva, žrtvujemo plodno zemljo, ne more biti opravičljivo, da z zemljo, ki je živa in rodna, premalo gospodarsko ravnamo, posebno še tam, kjer je za bližnjo okolico naravnost neprecenljiva. Koliko žive zemlje lahko miselno zmrtvičimo in koliko je spet stroškov za rehabilitacijo zemljišč, ki niso več rodovitna! Včasih bi morali kar naravnost pokazati na grešnike, ki zakopljejo živo humozno prst meter globoko pod gramoz, češ zemlja je zemlja, boste pa drugo bolj pognojili! Dasj taka zadeva na prvi videz nima neposredne zveze s hortikulturo, se moramo spomniti na to, kako bo treba tudi nas čedalje bolj obdelovati zemljo po vrtnarsko in kako je nujno tudi pri naših ljudeh vzbuditi več spoštovanja do žive zemlje, ki rodi — saj jo nevednost kaj hitro ugnobi.

Majhna je Slovenija, a prelepa po svoji naravi. Ohranjevati v njenih pokrajinah prvine samoraslosti, prirodnih lepote in kulturnih človeških dejanj, ohranjevati v pokrajinah značilnost našega rastlinskega sveta in pomembnim rastlinam dajati, kjer je to umestno, še več izrazne moči — to pomeni: ohranjevati, bogatiti, plemeniti izredno mikavne posebnosti slovenske dežele.

Zaželeno je čim tesnejše sodelovanje s turistično-olepševalnimi društvi. Vsaj vemo, da lepota naše dežele ne sme biti samo neka gospodarska surovina za gostinstvo. Čedalje bolj se prek Slovenije zgrinjajo množice turistov, saj je tu izredno mikaven prehod do jadranske obale; ta pa je z neštetimi lepotami svojega zaledja — kakor je nekje zapisal dr. France Avčin — še skoraj neodkrito evropsko čudo, ki bi moglo postati eno samo zdravilišče za vso zakajeno, zamegleno, mrzlo in revmatično Evropo severno od nas. Med domačimi in tujimi turisti so mnogi, ki jih preseneti in tudi zaboli, če opazijo madeže in včasih ostre ranice na obličju zdrave in lepe Slovenije.

Naša dežela je lepa in prijazna. Znameniti pesniki so dobivali v njej bogate navdihe, domačj in celo tuji slikarji so jo povelicevali v prelepih slikah. Po naši ožji domovini in njenih vaseh so našli Grohar, Koželj, Gaspari, Pavlovec in še mnogi drugi slikovite motive. A tudi izmed pisateljev ni šel skoraj nobeden molče mimo naše pokrajine. Pa ne samo razumniki,

tudi preprost človek ljubi slovensko pokrajino, njeno lice in dušo. Sam od sebe skrbi, da je prikupna. Dekleta, žene in mnoge stare mamice so doslej vztrajno in zvesto po stari navadi polnile okna in vrtove s cvetjem. Tako je po Sloveniji že stoletja.

Razvoj pa daje času mnogo novega in nove vsebine, ki spreminja tudi pokrajino in njeno življenje. Ponekod silen promet, spremembe gradbenega sloga, napredek tehnike in nove življenjske navade spreminjajo slikovitost pokrajine. Razumeti moramo nove potrebe! Z občutki za domačnost jih vključimo v staro vsebino slovenske pokrajine. Svojevstvena Bohinjska in Gorenjska, in ljubka, skromna pokrajina Slovenskih gor, pa Dolenjska in Primorska naj čimbolj zvesto obdrže svoje izvirne in utrjene posebnosti. Saj prav to, kar je pristen izraz življenja naše dežele, privlačuje tudi tujca in ohranjuje močno hrepenenje v našem človeku — izseljencu, da se iz daljne tujine vrača po okrepljeno in naročje domače grude.

Prikupnost pokrajine izdatno veča že sama slikovitost lege, zlasti še bližina gozdička, potoka, reke, gora. Predvsem pa je človek ta, ki vnaša v pokrajino ali pa v njej zanemarja in uničuje lepoto prvino. Lice lepe pokrajine ostaja deset in desetletja nespremenjeno: močno in hitro, prej kot v enem roku pa spremenj videz in nam postane tuja, ako je izpostavljena na milost in nemilost človeku, ki nima čuta do narave. Tu bodi predvsem skrb stavbenikov, da omilijo ostrino med novimi in stariimi stavbenim slogi, da odsvetujejo neokusna pročelja in vhode in zlasti še, da ne skaze domačega

vrta z grobimi in enoličnimi betonskimi ograjami. Kjer je le mogoče, naj bo prostor pred hišo urejen v vrtiček, v trato, v vrt za sadno drevje ali za okrasno drevje! Truditi se moramo, da pred hišami in stanovanjskimi bloki gostoli v vrtičkih in tratih veselo cvetije. Tu naj se iz leta v leto zbirajo manj hrupne, a bogate enoletnice, zlasti astre, petelinčki, zajčki, mak, cinija, begonije, salvijske, balzamina, reseda, tagetes, primoček in druge. Tu naj bodo zbrane trajnice: binškoštni in smolnati nagelj, pisana travica, plamenka, marjeta, potonika, limbar, srčki, visoki popeljini, pred jesenjo pa naj zapoje žive barve dalij. Na zelenih tratih negujemo dren, božično drevesce itd. Z veliko izbiro rastlin in cvetja polepšujemo iz leta v leto svoj dom.

Če naj daje šola prve pobude in nauke o urejenem domu in glede ohranjanja lepote in značilnosti domačega kraja, so pa poklicani turistično društvo, planinsko društvo, gostinstvo in tudi kmetijska zadruga, da v to delo povežejo odraslo mladino in starejšo generacijo ter poskrbijo za potrebna sredstva in prijetno podobo mesta.

Naše mesto nas torej kliče! Priljubimo tem željam! S pravim čutom za njegove potrebe mu lepšajmo lice, ohranjujemo stare in ustvarjamo nove lepote!

Po živi razpravi, ki je potrdila mnoge misli iz govora tovariša Kindlerja, so prisotni sprejeli pravilnik društva in izvolili upravni odbor.

Novo ustanovljenemu hortikulturnemu društvu »VRTNICA« v Ilirski Bistrici želimo kar največ uspeha pri njegovem delu!

Drobna zanimivost

V Ilirski Bistrici je bilo skoraj pred 30 leti ustanovljeno olepševalno društvo, ki odgovarja nekako sodobnemu hortikulturnemu društvu.

Iz dokumenta, ki mi je prišel pod roke je razvidno, da je bilo omenjeno društvo ustanovljeno pred letom 1929. V boljše ilustracijo navajam celotno besedilo tega dokumenta, ki je pisan najprej v italijanščini, nato pa v slovenščini. To je po vsej verjetnosti tudi eden zadnjih dokumentov v slovenščini, ker je kasneje fašizem prepovedal vsako izdajanje dokumentov, zapisnikov itd. v slovenščini, odnosno v hrvaščini. Navajamo točen prepis tega dokumenta.

»P. N.

Olepševalno društvo za Bistrico, Trnovo in okolico ima velik program, a tako neznatna sredstva, da niti ne more vzdrževati svojih naprav. Obrača se zopet do svojih članov, da plačajo ne le članarino, ampak da vsak po svojih močih še kaj prispeva za društvo.

Obenem vabi svoje člane, da se v čim večjem številu udeležijo občnega zbora, ki se bo vršil dne 3. avgusta 1929 ob 18. uri v druš-

tveni sobi bistriške kavarne s sledečim dnevnim redom:

1. Nagovor predsednika,
2. Poročilo tajnika,
3. Poročilo blagajnika,
4. Volitev odbora in pregledovalcev računov,
5. Slučajnosti.

Glasilo SNEŽNIŠKI RAZGLEDI izhajajo občasno. Izdaja Turistično društvo Ilirska Bistrica. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Jože Keuc, člani uredništva: Bogdan Sajovic, Drago Kralj, Franc Murnih in J. Vetrovec. Tisk »Kočevski tisk« Kočevje. Cena posameznik št. 1,5 N din. Tek. račun za naročnike v domovini pri SDK v Ilirski Bistrici številka 5221-678-59, za inozemstvo devizni tekoči račun pri KB Koper številka 514-620-3204-...-89. Na položnici je obvezno napisati: Naročnina za Snežniške razglede, Ilirska Bistrica, Rokopisov in slik ne vračamo.

Govorji referent za obrt, gostinstvo in turizem pri občinski skupščini Ilirska Bistrica — Marija Midžić.

Dovolj postelj — premalo obrtnikov

Ilirska Bistrica, avgusta. Tovarišico Marijo Midžić, ki je referent za obrt, gostinstvo in turizem pri občinski skupščini Ilirska Bistrica, smo zaprosili za kratek razgovor o temi: turizem in obrt.

O turizmu nam je povedala takole:

»Nekaj težav imamo pri oddajanju privatnih sob. Če pripelje mo tujca, se nihče ne protivi, kakor hitro pa pripelje privatniku kakega turista iz druge republike ali uniformiranca, niso preveč navdušeni. Kaj radi se uprejo. To ni prav. Gast je gost.

10 do 15 % provizije si vzamemo od posameznika. To ni veliko.

V Bistrici imamo 230 ležišč pri privatnikih, in sicer v 66 gospodinjstvih. 48 sob I. kategorije z 102 posteljama, 54 sob II. kategorije s 63 posteljami in 5 sob III. kategorije z 11 posteljami. Prva kategorija je po 1.700 din za noč, druga pa 1.500 in tretja po 1.100 S din. Tako v Ilirski Bistrici, v Podgradu pa so cene nekoliko nižje. Tam imamo 22 postelj prve kategorije (1.600 din), 8 postelj II. kategorije (1.400 din) in 16 postelj III. kategorije (1.200 S din).

Kar zadeva obrt, se kaže splošna tendenca porasta. V zadnjih dveh letih je zaprosilo za obrtna dovoljenja 17 zidarjev. Pa tudi za proizvodno obrt je zanimanje: kovinsko, plastično itd.

V zadnjih treh letih smo dobili 13 novih gostiln v naši občini. Nekateri starejši ljudje obrt tudi vračajo, toda novih je zmeraj več.

KROJAČI ČEVLJARJI, KOVAČI

Na vasi je vsako leto manj kovačev, čevljarjev in projačev. Te obrti počasi odmirajo. Gre za vrsto klasičnih domačih obrtnikov. Še 1955. leta smo imeli v občini 16 krojačev, zdaj pa jih je le še 7! In še ti so vsi v mestu, v Ilirski Bistrici, na vasi pa ni nikogar več. Tudi čevljarjev smo imeli še do nedavna kar 13, danes pa sta ostala samo še dva. To se je delno zgodilo zato, ker čevljarji danes lahko samo še popravljajo čevlje nove pa ljudje raje kupijo v trgovini.

TRI MEHANIČNE DELAVNICE IN NOBENE

Še do lani je bilo vprašanje, kako bi dobili novo mehanično delavnico. To je zahteva modernega motoriziranega turizma. Zdaj imamo v mestu tri, toda kadar je za res treba turistu nuditi pomoč — posebno zvečer, ni nobene.

Kemično čistilnico smo dobili pred kratkim, nimamo pa vodo-vodnih inštalaterjev, elektricarjev za popravilo gospodinjstvih in drugih električnih aparatov, ki jih je vsak dan več. Na to bo tudi še treba misliti. Ljudi, ki iščejo delo, je še dovolj, možnosti za delo pa, kakor vidite, tudi.

OBRT CVETE V JELŠANAH

Do pred kratkim v Jelšanah sploh ni bilo obrtnikov, zdaj pa so se pojavili. Prihajajo z Reke. Delavnice odpirajo v privatnih hišah, za delovno silo pa najemajo domačine — največ ženske. Gre v

glavnem za kovinsko galanterijo, drobno električno opremo, itd. Tako zaposlene ženske v Jelšanah zaslužijo po 30 do 45.000 S din na mesec, kakor je razvidno iz podatkov na zavodu za socialno zavarovanje, vendar gre v resnici za večje zasluge. Pomembno pri vsem je, da so ljudje dobili zaposlitev in zaslužek. Pri teh obrtnikih v Jelšanah je zdaj zaposlenih 25 delavcev, pretežno žensk — domačink. Delodajalci — obrtniki so pretežno Hrvatje z Reke, pa tudi Srbi. Prostora je precej,

zato so se preselili k nam. Tu so prazne hiše, prostora je dovolj v družbenih in privatnih stavbah.

SEDEMNAJST AVTOPREVOZNIKOV

Veliko zanimanje je tudi za avtoprevoznitvo. Zdaj jih imamo 17, za to vrsto poklica pa se zanimajo še novi. Gredo v posel s podjetji. Da se je prevoznitvo razmahnilo, je vzrok tudi to, da kmetje ne smejo voziti po glavnih cestah z vozovi, svoj pridelek pa vendar žele prodati na trgu. Največkrat na

Reki. Pa tudi kmetje sami že imajo tovornjake in poltovornjake, zato za vse prevoznike (privatne) ni zmeraj dovolj dela.

V Jelšanah ob cesti še zmeraj ni gostilne, čeprav bi skoraj morali biti. V Prosvetnem domu bi jo lahko odprli vsaj čez poletno sezono. Tam je velik parkirni prostor, stavba pa je negostoljubno zaprta. Mimo tečejo kolone avtomobilov, z njimi oteka težko pričakovane devize. Škoda, ne? je končala referentka, Marija Midžić.

TURISTIČNA SEZONA V PRVIH SEDMIM MESECIH

Kdo ima prednost — hotel ali privatne sobe?

Ilirska Bistrica, avgusta. Osnovni problem, ki se kaže pri oddajanju sob tujim in domačim turistom je naslednji: gostinci v družbenem in privatnem sektorju menijo, da je dolžnost turističnega biroja, da najprej njim posreduje goste, šele potem ko je pri njih vse polno, naj bi jih usmerjali k privatnikom. To je jabolko spora, ker se v praksi dogaja precej drugače. Zakaj?

Osnovni princip dobrega turističnega delavca je, gosta zadovoljiti, mu nuditi tisto, kar želi. Če

torej gost želi privatno sobo, ga ne smemo zavrniti, češ, naj gre hotel ki je še prazen. Privatne sobe so zelo dobre in so gostje z njimi zelo zadovoljni. O privatnih sobah v naši občini so se razen tujcev zelo laskavo izrazili tudi blejski gostinski in turistični delavci, ki so sicer znani kot veterani na turističnem področju.

Torej, dobro vino ne potrebuje imena ali, kakor pravimo, dobro blago se samo hvali. Pri oddajanju privatnih turističnih sob ne gre za politiko kakršnega koli for-

siranja privatnikov pred gostišči, temveč samo za ugoditev želja turistov.

So pa tudi težave z nekaterimi gosti, ki so prinesli s seboj slabe vtise o privatnih sobah iz Dalmacije.

Prvih pet mesecev turističnega leta se je finančno končalo precej pod pričakovanimi pričakovanji. Lahko rečemo, bilo je slabo. Pa tudi junij in začetek julija sta bila bolj šibka. Temu ni bila kriva samo vojna psihoza spričo dogodkov na Bližnjem vzhodu, temveč tudi pretirane cene, ki smo jih nastavili na vseh koncih in krajih. Tako se nam maščujejo nekoliko preveliki apetiti in pretirano optimistična pričakovanja, ker smo pozabili na osnovno pravilo: najprej DAJ, potem DAM, ki velja za nas ravno obratno: najprej moramo DATI, potem šele pričakovati oziroma VZETI.

Po najbolj optimističnih pričakovanjih naj bi Jugoslavijo letos med javno razglašenim turističnim letom obiskali kar 20 milijonov tujih turistov. Večina turistov pa se je ustrašila naših pretiranih visokih cen. Takoj, ko pa smo razglasili znižanje cen, so turisti začeli prihajati v večjih množicah. Ko so cene padle (20—30 %), se je tujski promet močno povečal. Škoda, nekoliko prepozno. Vsaka šola žal nekaj stane in turistična ni ravno najbolj poceni.

Druga polovica julija in avgusta sta zelo dobra. Tujci prihajajo, čeprav jih je zmeraj nekoliko manj kot lani. 6. avgusta lani smo v Bistrici zabeležili (prenočitve) 1.572 turistov, istega dne letos pa 1.495 ali 77 manj. Kljub temu pa je finančni učinek letos doslej (7 mesecev) za 16 % večji kot lani v istem obdobju, kar pomeni, da se gostje dlje zadržujejo pri nas kot prejšnja leta. Povišanje cen na finančni uspeh ni bistveno vplivalo, ker so cene za sobe I. kategorije dražje le za 200 din, cene za sobe II. kategorije pa za 100 din.

ILIRSKA BISTRICA — OPATIJA

Prenekateri gostje spijo pri nas, kopat pa se hodijo čez dan v Opatijo. Tako po več dni ostanejo pri nas. Možnosti za stacionarni turizem torej imamo, treba jih bo le še gojiti in pospeševati tako, da bomo gostom nudili več in boljše usluge.

Hortikulturno društvo je lepo uredilo bazen, ki je bil več let občinska sramota, toda ob cesti nimamo nobene table zanj, ki bi vabila goste. Gre morda za 100.000 dinarjev, toda nikogar ni, ki bi jih odšteli. Celotno informativno tablo za Turistični biro so neznanci preprosto uničili. Kar tako iz objestnosti.

Četrte ure v turističnem biroju

Ilirska Bistrica, avgusta. Te dni ko je turistična sezona takorekoc na vrhuncu, imajo v Turističnem biroju v Ilirski Bistrici polne roke dela. Skoraj ne mine dan, da se v biroju ne oglasi tudi do dve sto in več gostov. Eden želi potni list, drugi bi rad potoval v Avstralijo, tretji bi rad zamenjal 1.000 šilingov, četrta išče prenočišče... Za pultom se menjata mlada študentka **Danica** in pomaga ji še **Marta**.

Biro je odprt vsak dan non-stop od sedme ure zjutraj do 11. ure ponoči. **Danica Tomšič** nam je zapala:

»Doma sem iz Trnovega, ki je zdaj pravzaprav tudi Bistrica, toda jaz sem Trnovčanka. Na univerzi študiram angleščino in francoščino, zdaj pojdem v II. letnik. Skrbim me študij, ker zdaj ves dan delam. To delo me sicer veseli, toda največkrat moram govoriti nemško, ki pa mi ne gre preveč z jezika. En mesec bom že zdržala.

Tedaj sta jo zmotila dva Francoza. Pokvaril se jima je avto, toda na vsak način bi rada skočila do letališča v Ljubljani. Ura je bila sedem zvečer. Konec uradnih ur za domače mehanike. Kaj storiti? Taki in podobni problemi so na dnevnem redu. Nekdo je želel ribiške dovolilnico, toda biro jih ne izdaja več, ker menda ni rib. Kdor pa se le znajde, jo lahko dobi v gostilni pri »Ribiču«...

Drugo dekle, dijakinja III. letnika ekonomske srednje šole v Kopru, sicer pa domačinka iz Bistrice, **Marta Polh**, je takoj priznala, da ima še precej treme, kadar je treba govoriti s tujci, toda da jo to delo veseli, je pristavila takoj. Govori angleško in italijansko, največkrat pa je vodič tujcem do privatnih sob.

»Zdaj je največ Nemcev, pomagam pa popoldne in dopoldne. Vesela sem predvsem, da se kaj naučim. Vsaj mesec dni bi rada delala tu. Tujci pravijo, da je pri nas soba III. kategorije boljše kot v Dalmaciji I. kategorija...«

In tako iz dneva v dan!

V turističnem biroju

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega moža, očeta, sina in brata, **Jožeta Majdiča** iz **Harij**, ki smo ga pospremili na njegovi zadnji poti dne 17. VI. 1967, se toplo zahvaljujemo vaščanom in znancem za lepo udeležbo ter krajev. obč. odboru ZB za poklonjene vence. Posebna zahvala kolektivu podjetja TOK za venec, izkazano skrb in slovo ter poslovilne besede tov. Vičiča ob njegovi krsti.

Iskrena hvala pevskeemu zboru za zapete žalostinke, družini Centa iz Koprja za poklonjeni venec ter sočutje. Topla zahvala vsem, ki so nam stali ob strani v teh trenutkih ter ga pospremili na zadnji poti.

Zalujoči: žena Milena, sin Joško, hčerki Lilijana in Marjetka, oče, brat Toni z ženo, sestri in ostalo sorodstvo.

V Harijah, 25. junija 1967

Dragim naročnikom in bralcem!

Že nekajkrat smo pisali o težkočah, ki jih ima naš list pri izhajanju, kar so naši bralci že sami opazili, saj je ta številka šele četrta v letošnjem letu. Brez drugih dohodkov in samo z naročnino ne krijemo vseh stroškov, ker izhaja naše glasilo pač v majhni nakladi.

Zato smo v letošnjem letu ustanovili tiskovni sklad, v katerega se stekajo podpore naših naročnikov, bralcev, organizacij in podjetij in ki naj bi služil za kritje primanjkljajev pri stroških izdajanja lista.

Doslej se je že odzvalo nekaj naročnikov, predvsem iz inozemstva, ki so prispevali v sklad. Ob tej priliki — iskrena hvala!

Obračamo se do vseh naročnikov v tujini in doma, do organizacij in podjetij, da po svojih močeh prispevajo v naš tiskovni sklad in tako omogočijo še nadaljnje izhajanje lista ter izboljšave njegove vsebine. Ob večjih dogodkih bo vsebina lahko bolj pestra, več in bolj natančno bomo lahko poročali, kaj se dogaja po naših vaseh, kar bo še najbolj zanimalo naročnike izven naše ožje domovine. Tudi na naša podjetja naslavljamo enako prošnjo in še posebej se priporočamo za oglase, kajti tudi s tem izboljšujemo finančni položaj lista. Vsem, ki so doslej podprli naš list in vsem, ki ga bodo v bodoče, se že vnaprej najlepše zahvaljujemo!

Uredniški odbor

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA prireja tri igre na srečo: LOTERIJE, LOTO in ŠPORTNO NAPOVED.

Čisti dohodek dobivajo humane organizacije in občine za izgradnjo športnih objektov. Zastopnik Turistično društvo Ilirska Bistrica.

TOM

— Trgovina ženskih in moških oblačil, Trst, ulica Carducci 10, Telefono 28755 — NOGAVICE — ROKAVICE — KRAVATE — SRAJCE — MAJCE — ŽENSKÉ IN MOŠKE. Ko pridete v Trst, ne pozabite se zgledati v naši trgovini, kjer boste dobili s tem odrezkom 10 odstotkov popusta.

Ne pozabite in vedno obiščite novo veletrgovino

GIOVANNI

Trst, Via Gheda — telefon 31863 blizu železniške postaje — KONFEKCIJA — TEKSTIL — MODNI IN ŠPORTNI IZDELKI PO POLOVIČNIH CENAH TER KAVBOJKE SUPER RIFLE — NAJVEČ PRODANE HLAČE V SVETU.

S tem odrezkom boste imeli 10 odstotkov popusta.